

I DOMSTOLEN

rådmannen Arne Hennberg såsom vattenrättsdomare, fastighetsrå-
den Filip Tenne och Sölve Kihlberg samt nämndemännen Jean Holm-
qvist i Olofström och Lennart Andersson i Karlskrona

SÖKANDE

Karlskrona kommun

SAKEN

ansökan om tillstånd att bortleda vatten från Lyckebyån n n

ORIENTERING OCH HYDROLOGISKA FÖRHÅLLANDEN

Härutinnan må till en början hänvisas till den redogörelse, som
lämnats i vattendomstolens deldom 14.8.1970 i detta mål under
rubriken "Orientering " (aktsid 1779-1781).

Sjön Törns nederbördsområde och sjöprocent uppgår till 181 km²
och 9,1 procent. Karakteristiska vattenföringar vid Törns ut-
lopp under naturliga förhållanden har uppskattats till följande
värden:

Högsta högvattenföring	12 m ³ /s
Normal högvattenföring	5,5 "
Normal medelvattenföring	1,3 "
Vattenföring med 50 % varaktighet	0,9 "
Vattenföring med 75 % varaktighet	0,5 "
Normal lågvattenföring	0,2 "
Lägsta lågvattenföring	0,02 "

Av SMHI uppgivna månadsmedia av oreglerad vattenföring i Törns
utlopp framgår av tabell (aktsid 205). Varaktighetsdiagram för
vattenföringen vid utloppet av Törn redovisas å plansch nr 68
(aktsid 717).

HÖJDSYSTEM

I denna deldom angivna höjdsiffror hänför sig till Sveriges normalnollplan.

Vattendomstolen har i deldomen 14.8.1970 fastställt tre stycken huvudfixpunkter för företaget (aktsid 1786 och 1787).

ANSÖKAN I HUVUDDRAG

Kommunen har före 1970 års deldom genom ansökan till vattendomstolen begärt

dels lagligförklaring av befintligt vattenintag i Lyckebyån vid Lyckeby kraftverksdamm utanför stranden till Kvarnbacken 1:3,

dels tillstånd att genom intaget från Lyckebyån bortleda högst 0,54 m³/s vatten för tillgodoseende av Karlskrona-regionens framtida vattenförsörjning,

dels tillstånd att - för möjliggörande av sagda vattenbortledning - på närmare angivet sätt utvidga tidigare bedriven reglering av sjöarna Törn och Havsjön i Lyckebyåns vattensystem,

dels tillstånd att utföra vissa för Törns och Havsjöns utvidgade reglering erforderliga byggnadsåtgärder och därvid ianspråktaga mark och nyttja vägar,

dels ock tillstånd att i samband med byggnadsarbetena avsänka Törn och Havsjön.

TIDIGARE PRÖVNING AV MÅLET

Vattendomstolen har i deldomen 14.8.1970 funnit lämpligt att till särskild prövning upptaga frågan om företagets tillåtlighet och om tillstånd till erforderliga arbeten. Av deldomen må refereras följande, som har direkt betydelse för den fortsatta handläggningen.

Under rubriken Vattenrätten har vattendomstolen funnit att urminnes hävd måste anses föreligga beträffande rätten till bortledning av vatten från Lyckebyån utanför Kvarnbacken 1:3. Kommunen är därför

behörig att ansöka om rätt till fortsatt vattenbortledning och om reglering för detta ändamål av uppströms i vattensystemet belägna sjöar.

I fråga om gällande rätt till reglering av sjön Törn har vattendomstolen förordnat att det vid den fortsatta prövningen av målet skall förutsättas att kommunen äger rätt till reglering av Törn mellan de gränser som här angives, nämligen

Dämningsgränser: 15 maj-31 augusti + 114,77 m

1 september-11 maj + 115,07 m med rätt att vid kraftiga flöden tillfälligt öka dämningen till + 115,27 m

11-14 maj övergång från + 115,07 till +114,77 m.

Sänkingsgräns: + 114,27 m

Vid avgörande av företagets tillåtlighet har vattendomstolen anfört bland annat: Den ringa tillgången på grundvatten i östra Blekinge gör det nödvändigt för sökanden att tillgodose sitt vattenbehov genom uttag av ytvatten. Enär något annat för detta ändamål lämpat vattensystem inte finns i Karlskronatrakten, är sökanden hänvisad till uttag från Lyckebyån.

Utredningen i målet behandlar på ett uttömmande sätt de tekniska frågor, som kan vara av betydelse för målets prövning, och någon komplettering av utredningen i detta avseende finner vattendomstolen inte nödvändig.

Lyckebyåns nuvarande vattenföring förslår inte till att täcka sökandens behov av vatten vid bortledningspunkten i samband med långvariga lågvattenperioder. Ytterligare betydande magasin måste därför tillskapas, och den sjö som då i första hand kommer i fråga är Törn. Som sökanden framhållit ligger emellertid sjön så långt från bortledningspunkten, att ett magasin även erfordras längre ned i vattensystemet. Havsjön har ända sedan 1850-talet nyttjats för utfyllnad av lågvattenföringen i ån och har ett för detta ändamål lämpligt läge. Sjöns eget nederbördsområde är visserligen litet, men någon annan sjö med motsvarande läge, vilken

utan omfattande kostnader och intrång kan fylla samma ändamål, finns inte. På grund av det anförda finner domstolen ej skäl till anmärkning mot sökandens val av regleringssjöar.

De yrkade åtgärderna skall täcka det vattenbehov som beräknas föreligga år 2000. Ett tillstånd som avser en så lång tid skulle naturligen innebära en betydande fördel för sökanden men nedför å andra sidan risk för att osäkra faktorer i alltför hög grad påverkar avgörandet. Visserligen föreligger sådan risk även ifråga om vattenförsörjningsföretag, som skall täcka behov under 10-15 år framåt, men den är då otvivelaktigt av en helt annan storleksordning än när utvecklingen under en 30-årsperiod skall bedömas. Avgörandet i detta mål försvåras dessutom av att det saknas tillförlitliga uppgifter om den tidigare skötseln av Törns reglering och av att sökanden ännu inte har någon längre tids erfarenhet av möjligheterna att utnyttja magasinet där.

Mot bakgrund av de ovissa faktorer som nu berörts finner vattendomstolen att regleringsåtgärderna för närvarande ej bör medgivas i ansökt omfattning utan i stället inriktas på att tillgodose det behov som enligt sökandens prognoser uppkommer år 1990.

En begränsning av företaget i enlighet med vad nu anförts medför en minskning av magasinsbehovet som i stort motsvarar det magasin sökanden avser att tillskapa i Havsjön. Även om sökanden starkt framhållit Havsjömagasinets betydelse och betonat att en begränsning av företaget ej får ske genom reducering av detta magasin, finner vattendomstolen att den nu beslutade begränsningen helt bör komma Havsjön till del. Domstolen beaktar därvid särskilt dels att sökanden med ökad erfarenhet av regleringen i Törn sannolikt kommer att kunna utnyttja magasinet där på ett betydligt mera effektivt sätt än i utredningen förutsatts och dels möjligheten att avsänka Törn under den nivå - + 114,03 m - från vilken sökanden utgått i sina beräkningar (se aktsid 719). De magasinstillskott som därmed kan utvinnas får visserligen ett i jämförelse med Havsjön ogynnsammare geografiskt läge, men trots detta torde det blivande maga-

sinet i Törn tillsammans med det befintliga Havsjömagasinet vara fullt tillräckligt för att tillgodose det beräknade vattenbehovet år 1990.

På grund av det nu anförda finner vattendomstolen att någon ökning av magasinet i Havsjön inte bör medgivas. Den del av sökandens talan, som har avseende på Havsjön bör därför lämnas utan bifall.

Vad beträffar åtgärderna i Törn har erinringarna huvudsakligen avsett regleringsgränserna. Man har yrkat att dämningens gränser bestämmas till + 115,07 m även för vinterhalvåret och att en sänkingsgräns skall fastställas. I fråga om dämningen under vinterhalvåret har sökanden inskränkt sin talan till att avse den höjd vattendomstolen finner vara den nu lagliga. Enligt domstolens redovisade mening föreligger nu rätt att under vinterhalvåret dämna till + 115,27 m endast vid flödestillfällen och till + 115,07 m under övrig tid. Med den talan sökanden fört kommer således de framtida förhållandena under vinterhalvåret inte att avvika från vad som redan nu gäller. De berörda yrkandena om dämningens gränser föranleder på grund härav ej något vattendomstolens vidare yttrande.

I förslaget till hushållningsbestämmelser har sökanden intagit en föreskrift om att nivån + 114,80 m ej får underskridas annat än när så erfordras för att vattentillgången vid Lyckeby skall säkerställas. En sådan föreskrift tjänar i viss mån samma funktion som en fast sänkingsgräns och nedför dessutom att vattenståndet i sjön under sommar och förhöst blir högre än vid tidigare reglering. En fast gräns skulle försätta sökanden i ett mycket svårt läge vid lågvattenperioder av någon längd, eftersom möjligheterna till vattenuttag skulle vara starkt beskurna så snart gränsen blivit uppnådd. Enligt vattendomstolens mening kan sakägarnas intresse av att sjön inte avtappas under den gräns, vartill rätt nu finns (+114,27), inte rimligen ha samma styrka som sökandens intresse av att även vid lågvattenperioder kunna

tillgodose vattenbehovet. De olägenheter, som kan uppkomma för sakägarna vid den av sökanden föreslagna utformningen av hushållningsbestämmelserna, torde följande inte bli särskilt svåra. Som sökanden framhållit blir nämligen en påtaglig avsänkning av vattenytan aktuell endast vid svåra och sällan förekommande lågvattentillfällen och då först under senhösten. Yrkandena om sänkingsgräns bör på grund av det nu anförda lämnas utan bifall.

Trots att regleringsåtgärderna nu bör inriktas på det vattenbehov, som väntas uppkomma år 1990, bedömer vattendomstolen det som lämpligt att medge vattenbortledning i ansökt omfattning. Det kan nämligen inte uteslutas att den vidgade regleringen av Törn - i förening med den nu tillämpade regleringen av Havsjön - visar sig tillräcklig för ett större vattenbehov än det för år 1990 beräknade.

Vad härefter angår hushållningsbestämmelserna för Törns reglering måste dessa justeras på grund av utgången i målet. Utformningen av bestämmelserna bör lämpligen anstå till dess att vattendomstolen i blivande huvuddom lämnar tillstånd till vattenbortledning och utvidgad reglering av Törn.

Sammanfattning. Utöver vad ovan anförts har vattendomstolen ej funnit skäl till anmärkning mot företaget. Sökanden bör således erhålla tillstånd att bibehålla intagsanordningarna, att bortleda 0,54 m³/s från ån, att för detta ändamål reglera vattenståndet i Törn mellan nivåerna + 115,07 m och + 114,80 m med rätt att dels i samband med häftiga flöden under vinterhalvåret tillfälligt uppdämma vattnet till + 115,27 m och dels underskrida + 114,80 m när så erfordras för upprätthållande av en för vattenbortledningen och intressen nedströms vattenintaget erforderlig vattenföring i ån, dock högst 0,6 m³/s mätt vid Kättilsmåla, samt att utföra erforderliga byggnadsåtgärder m m.

Under rubriken Tillstånd har vattendomstolen genom 1970 års deldom på så sätt bifallit ansökan att sökanden lämnats tillstånd

att utföra de för utökad reglering av Törn erforderliga byggnadsarbetena, att taga härför erforderlig mark i anspråk, att nyttja viss enskild väg och att i samband med byggnadsarbetena avsänka Törn till nivån + 114,27 m.

Vattendomstolen har vidare bl a ogillat yrkandena om tillstånd till utvidgad reglering av Havsjön och om rätt att utföra härför erforderliga byggnadsarbeten, nyttja väg och ianspråktaga mark.

I fråga om skadereglering för ianspråktagen mark för byggnadsåtgärder har endast utdömts avräkningsersättningar beträffande två fastigheter, medan parterna i övrigt varit överens om att frågan om slutlig skadereglering i denna del skulle anstå till huvuddomen i målet.

Bestämmelser om avverkning och röjning inom dämmningsområdet har icke lämnats utan förutsatts skola upptagas senare under målets handläggning.

Vidkommande inverkan på fisket har vattendomstolen i deldomen 1970 förordnat fiskeriintendenten Harald Alander att under fem år från dagen för deldomen utföra undersökningar i Törn och - om så bedöms erforderligt - i Linneforsån för bestämmande av lämpliga kompensationsåtgärder. Frågan om fiskeavgift har befunnits böra avgöras i samband med att tillstånd lämnas till vattenbortledning och utvidgad reglering av Törn.

I övrigt har vattendomstolen förordnat om en byggnadstid av tio år från dagen för deldomen, om besiktning av tillstadda anläggningar och om verkställighetstillstånd samt provat framställda yrkanden om rättegångskostnader.

Sedan talan beträffande vissa detaljer fullföljts till vattenöverdomstolen, har denna i slutligt beslut 22.6.1971 lämnat

ändringsyrkandena utan bifall utom såvitt gäller vissa rättegångskostnader, där ytterligare ersättning medgivits. Vattenöverdomstolens slutliga beslut har vunnit laga kraft.

FÖREMÅL FÖR PRÖVNING I DENNA DELDOM

Av ansökningen kvarstår att upptaga till avgörande följande avsnitt, nämligen prövning av intagsanordningarnas laglighet, tillstånd att genom intaget från Lyckebyån bortleda vatten, tillstånd till utvidgad reglering av Törn och därmed sammanhängande vattenhushållning samt eventuella föreskrifter beträffande dammen vid Linnefors övre anläggning.

I samband med prövningen uppkommer frågor om villkor för tillstånden. En så fullständig skadereglering som möjligt skall sålunda göras i denna deldom. Härtill kommer att åtskilliga andra frågor måste behandlas, nämligen angående avverkning och röjning, fiskeavgift, vattentäktsfastighet, vattenståndsskala, mätanordningar och kontroll, besiktning, oförutsedda skador, verkställighet och rättegångskostnader.

LAGLIGHETSPRÖVNING AV INTAGSANORDNINGARNA

Sökanden har i en till ansökan fogad PM angående bortledning av vatten från Lyckebyån vid Lyckeby uppgivit att råvattenintaget utanför stranden till Kvarnbacken 1:3 vid tiden för ansökan bestod av ett 500 mm gjutjärnsrör med överkanten på höjden + 4,76 m och ytterst försett med en sil med överkanten på nivån + 5,44 m och med 320 st hål med diametern 35 mm. Intaget framgår av planritning nr 574-1 av Lyckeby vattenverk (aktsid 28) och av uppnätningsritning nr 574-2 (aktsid 29). Totala hålarean i silen uppgick till 0,307 m². Intaget skulle dubbleras.

Vid huvudförhandlingen har sökanden uppgivit att sådan dubbling utförts och att intaget numera består av två likadana ledningar, som båda begäres godkända av vattendomstolen.

Vattendonstolen, som beaktar att någon erinran icke framställts däremot, lagligförklarar den dubblerade intagsledningen i Lyckebyån vid Lyckeby kraftverksdamm utanför stranden till Kvarnbacken 1:3.

TILLSTÅND TILL VATTENBORTLEDNING

Det må erinras därom att vattendonstolen vid tillåtlighetsbedömningen i 1970 års deldom ansett lämpligt att räkna med vattenbortledning i ansökt omfattning trots att utökad reglering av Havsjön icke befunnits tillåtlig.

Sökanden har angivit att den begärda vattennmängden $0,54 \text{ m}^3/\text{s}$ utgör ett beräknat maximivärde för att täcka vattenbehovet. Vid tiden för ansökan tillgodogjordes endast $0,174 \text{ m}^3/\text{s}$ i medeltal och år 1972 bortleddes i medeltal $0,2 \text{ m}^3/\text{s}$. Nuvarande maximum uppgår till $0,36 \text{ m}^3/\text{s}$ såsom dygnsvärde.

Eftersom den oreglerade vattenföringen i Lyckebyån vid Kättilsmåla under långa tider understiger $0,6 \text{ m}^3/\text{s}$ utgör den ansökta regleringen av Törn jänte nuvarande reglering av Havsjön förutsättning för att bortledning av vatten från ån i begärd omfattning skall kunna försiggå.

Beträffande verkningarna av vattenbortledningen har sökanden konstaterat att vattenståndet i Lyckebyån vid intaget bestämmas av vattenföringen i ån, av skibordet vid Lyckeby dammbyggnad med krönet å + 6,02 m till + 6,06 m samt av driften vid Lyckeby vattenkraftverk. Såväl dammbyggnaden som vattenkraftverket tillhör sökanden. Bortledningen anses icke kunna ha någon märkbar inverkan på vattenståndet vid intaget. Nedströms Lyckeby kraftverk bestämmas vattenståndet av vattenföringen i ån och av vattenståndet i Östersjön. Vattenbortledningen torde icke vara märkbar på denna sträcka av ån annat än vid mycket låga vattenföringar.

Särskilt vid sådana låga vattenföringar torde emellertid vattenståndsvariationerna i Östersjön medföra en viss omsättning av åns vatten. Någon torrläggning uppkommer icke eftersom Östersjön påverkar vattenstånden. Strandfastigheterna på sträckan nedströms intaget framgår av karta (aktsid 26).

Erinringar mot den ansökta vattenbortledningen har icke förekommit.

Vattendomstolen lämnar tillstånd för Karlskrona kommun att för tillgodoseende av sitt vattenbehov bortleda en vattennängd från Lyckebyån av högst $0,54 \text{ m}^3/\text{s}$ genom det ovan i denna deldom lagligförklarade vattenintaget vid Lyckeby kraftverksdamm utanför stranden till Kvarnbacken 1:3.

REGLERING AV TÖRN

Först må hänvisas till vad vattendomstolen uttalat i 1970 års deldom vid bedömning av tillåtligheten av den utökade regleringen. Magasinet bör sålunda enligt deldomen förläggas mellan nivåerna + 115,07 m och + 114,80 m, dock med rätt till tillfällig överdämning till + 115,27 m vid häftiga flöden under vinterhalvåret och med rätt till sänkning under + 114,80 m, om detta behövs för att tillgodose vattenbortledningen eller nedströmsintressen, därvid vattenföringen vid Kättilsmåla bör begränsas till högst $0,6 \text{ m}^3/\text{s}$. Dämningsgränserna är sålunda vid tillåtlighetsbedömningen angivna till bestända höjder, medan någon beständ sänkingsgräns icke är fastslagen. Yrkanden om fast sänkingsgräns har i deldomen för övrigt ansetts böra lämnas utan bifall.

Det måste i detta sammanhang klargöras att uttrycket "vinterhalvåret" i 1970 års deldom avser tiden 1.9 - 11.5 under året (aktsid 1833 n, 1834 n jfr 1812 n), något som parterna vid huvudförhandlingen vitsordat.

Sökanden har i skrift till vattendomstolen 8.9.1971 (aktsid 1850 ff) föreslagit vattenhushållningsbestämmelser för Törn, vilka grundar sig på ett av K Norén Konsulterande Ingenjörbyrå AB 17.2.1971 upprättat förslag (aktsid 1857-1865).

Förslaget innehåller i huvudsak följande: Vattnets gångtid från Törn och ned till Kättilsmåla kan beräknas till 2 à 3 veckor. Under gångtiden för en tappningsimpuls från Törn kan den oreglerade tillrinningen vid Kättilsmåla ändras mot större eller mindre vattenmängd, varigenom den resulterande vattenföringen vid Kättilsmåla under en lågvattenperiod kan bli större eller mindre än erforderliga $0,6 \text{ m}^3/\text{s}$. För att motverka detta hade i den ursprungliga ansökan föreslagits utökad reglering av Havsjön och vissa andra åtgärder vid denna sjö. Sedan vattendomstolen i 1970 års deldom avslagit begäran om utökad reglering av Havsjön och därmed sammanhängande åtgärder, disponeras numera för regleringsändamål endast Törns reglering samt ursprungligt magasin i Havsjön. Denna begränsning av resurserna kan medföra spill av vatten genom för höga tappningar ur Törn vid långvariga lågvattentillfällen. Även om det givetvis i allra högsta grad ligger i sökandens intresse att ständigt spara vatten och att alltid ha största möjliga magasin för att motverka dessa menliga följder, bör dock i regleringsbestämmelserna för Törn anges riktlinjer härför.

Eftersom det icke är möjligt att 2 à 3 veckor i förväg förutse storleken av tillrinningen vid Kättilsmåla från dess oreglerade nederbördsområde och icke heller - efter vattendomstolens avgörande i 1970 års deldom - är möjligt att i Havsjön magasinera vatten från Lyckebyån, d v s att innehålla från Törn vid något lågvattentillfälle för mycket tappat vatten, bör avtappningen ur Törn för utfyllnad av vattenföringen vid Kättilsmåla till $0,6 \text{ m}^3/\text{s}$ om möjligt alltid ligga i underkant och helst resultera i en vattenföring vid Kättilsmåla, som vid bristtillfällen ligger under $0,6 \text{ m}^3/\text{s}$. Påfyllning upp till $0,6 \text{ m}^3/\text{s}$ får

då ske från Havsjön. Det är med denna förutsättning icke möjligt att knyta till varandra Törns och Havsjöns vattenstånd med en sambandskurva. I hushållningsbestämmelserna för Törn bör istället särskilt poängteras att tappning ur denna sjö för utfyllnad under lågvattenperioder bör resultera i en vattenföring i Lyckebyån vid Kättilsmåla om högst $0,6 \text{ m}^3/\text{s}$.

I enlighet härmed har sökanden under skriftväxlingen föreslagit följande vattenhushållningsbestämmelser: "Regleringsrättshavaren äger tillstånd att reglera vattenstånd i Törn mellan nivåerna + 115,07 m och + 114,80 m med rätt att dels i samband med häftiga flöden under tiden 1 september - 11 maj tillfälligt upp-dämma vattnet till + 115,27 m och dels underskrida + 114,80 m, när så erfordras för upprätthållandet av en för vattenbortledningen till Karlskronaregionen och intressen nedströms vattenintaget vid Lyckeby erforderlig vattenföring, varvid bör eftersträvas att denna icke överskrider $0,6 \text{ m}^3/\text{s}$ vid Kättilsmåla".

Bröderna Peterssons Entreprenadfirma AB har såsom ägare av Strågeröds kvarn yrkat (aktsid 1896) att vattenhushållningsbestämmelserna beträffande Törns reglering måtte få en sådan utformning, att desamma överensstämmer med den reglering som tillämpades, när Linnefors-fallet utnyttjades som drivkraft för industrin. Den sortens användning av vattentillgången i Törn har för samtliga fallägare i Lyckebyån gammal hävd. En vattenföring om $0,6 \text{ m}^3/\text{s}$ är icke tillräcklig för att fallägarnas vattenkraft skall kunna utnyttjas. Härför behövs minst $2-3 \text{ m}^3/\text{s}$.

Delägarna i Augerums gård har begärt (aktsid 1899) att Noréns utredning kompletteras med en redogörelse för varaktigheten av de högsta och lägsta vattenstånden vid Lyckeby-dammen, vilka under ogynnsammaste betingelser kan beräknas bli resultatet av olika förutsättningar med avseende å magasinering, tappning och tillrinning. I senare inlägga har delägarna förbehållit sig rätt att föra talan om ersättning för skada och intrång på grund av regleringen i den ordning som gäller för oförutsedd skada.

Vattenavledningsföretaget Lyckebyån mellan Bånga damm och Fursjön har såsom framgår av 1970 års deldom (aktsid 1830) yrkat att vattenhushållningsbestämmelserna ifråga om vattenstånd över nivån + 114,80 m kompletteras med en föreskrift om att det skall åligga regleringsrättshavaren att under tiden 1.4 - 15.5 successivt och jämnast möjligt avtappa magasinet mellan höjderna + 115,27 m och + 115,07 m.

Sökanden har beträffande Strågerys kvarn hävdatt att ägaren av denna tidigare icke haft någon möjlighet att påverka regleringen och därför icke bör få åberopa den eventuella nytta regleringen tidigare medfört. Kvarnen är för övrigt nedlagd sedan 20 år tillbaka. Yrkandet om utredning av delägarna i Augerums gård bestri- des. Av innehållet i delägarnas senaste skrift (aktsid 2075) tor- de för övrigt framgå, att utredningsyrkandet icke längre vidhål- les. Vidkommande vattenavledningsföretagets talan har sökanden upplyst att ingående förhandlingar försiggått med representant för företaget. Därvid har tydligt framgått att företagets stora bekymmer varit den sänkning av vattenstånden i Törn som skall ske från + 115,27 m till + 115,07 m. Sedan det genom 1970 års deldom är klart att + 115,27 m icke är någon permanent dämnings- gräns, torde detta problem vara överspelat.

Sökanden har vid huvudförhandlingen, efter diskussion rörande eventuella särskilda tappningsbestämmelser vid vattenstånd hög- re än + 115,07 m, dels förklarat att sökanden för sin vatten- försörjning icke har någon nytta av rätt till överdämning mel- lan + 115,07 m och + 115,27 m, dels framlagt två nya förslag till vattenhushållningsbestämmelser, betecknade II (aktsid 2135) och III (aktsid 2136). Det senaste förslaget har följande inne- håll:

1. Karlskrona kommun äger tillstånd att för sin vattenförsörj- ning reglera vattenståndet i Törn mellan gränserna + 115,07 m och + 114,80 m.

2. Vattenståndet + 115,07 m får i vad på dammens skötsel beror icke överskridas under tiden 15.5 - 1.9.

3 a. Kommunen har såväl rätt som skyldighet att under tiden 1.9 - 14.5 genom begränsning av tappningen från Törn enligt i punkt 3 b givna regler låta vattenytan stiga till höjden + 115,27 m.

3 b. Vid vattenstånd mellan + 115,07 m och + 115,20 m skall ur sjön avtappas c:a $5 \text{ m}^3/\text{s}$ samt vid vattenstånd mellan höjderna + 115,20 m och + 115,27 m erforderlig vattenmängd för att undvika att höjden + 115,27 m överskrides.

4. Kommunen må sänka vattenståndet under höjden + 114,80 m, när så erfordras för upprätthållande av en för vattenbortledningen till Karlskronaregionen och intressen nedströms vattenintaget vid Lyckeby erforderlig vattenföring, varvid bör eftersträvas att denna icke överskrider $0,6 \text{ m}^3/\text{s}$ vid Kättilsmåla.

5. Tappningen må helt avbrytas.

Efter ytterligare diskussion vid huvudförhandlingen har parterna enats om att den i punkt 2. angivna tiden 15.5 - 1.9 skall ändras till 12.5 - 31.8 och att den i punkt 3 a. angivna tiden 1.9 - 14.5 skall ändras till 1.9 - 11.5.

IRF:s huvudmän har ifrågasatt om någon överdämningsrätt över huvudtaget bör föreligga, eftersom en del av magasinet under + 115,07 m enligt ansökan är avsett att användas för utjämning av flöden. Vidare har dessa sakägare yrkat att vatten-domstolen måtte föreskriva en minimitappning av minst 20 l/s.

Advokaten Olof Lindgrens huvudmän har också yrkat att en lägsta vattenföring om 20 l/s måtte framläppas och att frågan om minimitappning måtte upptagas till slutlig behandling sedan fiskeundersökning verkstälts.

Parterna har vid synegången enats om en minimitappning av 25 l/s under en provotid till dess fiskeutredning utförts.

Vattendomstolen: I likhet med vad som upptagits i 1970 års del-
dom finner vattendomstolen den utökade regleringen av Törn er-
forderlig för genomförande av vattenbortledningen. Denna regle-
ring har i deldomen förklarats tillåtlig enligt vattenlagen,
och anledning saknas nu till annan bedömning.

Rätten att vid häftiga flöden under tiden 1.9 - 11.5 verkställa
överdämning till + 115,27 m är icke av någon betydelse för sökan-
dens möjligheter att bortleda vatten, eftersom tillräckligt med
vatten vid sådana tillfällen ändå finns tillgängligt. Bestämmel-
sen är i stället tillkommen för att minska tillskottet av vat-
ten från Törn vid häftiga flöden i vattensystemet. Att helt låta
magasinet under + 115,07 m tjänstgöra även för utjämning av flö-
den, torde innebära att syftet med magasinet sättes i fara. Det
måste emellertid både med hänsyn till fastighetsägarna vid Törn
och till intressena nedströms i vattendraget vara önskvärt, att
regler införs för tappningar vid vattenstånd över + 115,07 m
och att det icke - såsom i sökandens tidigare förslag - lämnas
öppet för sökanden att fritt handhava tappningen vid häftiga
flöden. Vattenhushållningsbestämmelserna för Törns utvidgade
reglering bör därför utformas enligt de riktlinjer, som uppta-
gits i sökandens senaste förslag, med däri av parterna gjorda
justeringar.

Emellertid erfordras vissa kompletteringar och förtydliganden,
bland annat beträffande tappningen vid vattenstånd på och över
höjden + 115,20 m, tappningen vid höga vattenstånd efter den
11.5 och om minitappning under en provotid. Vattendomstolen
har förty funnit sig böra utforma vattenhushållningsbestämmelser-
na på sätt nedan av domslutet framgår.

Anledning föreligger icke att jämka hushållningsbestämmelserna
med hänsyn till den sedan lång tid tillbaka nedlagda Strågerys
kvarn.

Den utökade regleringen av Törn och tappningen från denna sjö i enlighet med nedan fastställda bestämmelser kan icke medföra sådan inverkan på vattenståndet vid Lyckebydammen, att utredningsyrkandet av delägarna till Augerums gård bör bifallas.

Vattendomstolen lämnar tillstånd för Karlskrona kommun att för möjliggörande av den tillstadda vattenbortledningen reglera vattenståndet i Törn, normalt mellan höjderna + 115,07 m och + 114,80 m och i övrigt med iakttagande av följande vattenushållningsbestämmelser:

1. Vattenståndet + 115,07 m får under tiden 12.5 - 31.8 icke överskridas i vad på regleringsdammens skötsel beror.
2. Kommunen äger rätt och skyldighet att vid häftiga flöden under tiden 1.9 - 11.5 genom begränsning av tappningen från Törn i enlighet med nedan under punkt 3. upptagna regler låta vattenståndet stiga intill höjden + 115,27 m.
3. Om vattenståndet vid häftiga flöden under tiden 1.9 - 11.5 stiger över nivån + 115,07 m men ej uppnått + 115,20 m skall ur sjön tappas $5 \text{ m}^3/\text{s}$ intill dess vattenståndet åter nedgått till + 115,07 m. Skulle vattenståndet ändå stiga till + 115,20 m eller högre skall utskoven i dammen öppnas successivt under ett dygn till full öppning eller tills vattenståndet nedgått under + 115,20 m, varefter $5 \text{ m}^3/\text{s}$ tappas tills + 115,07 m uppnåtts.
4. Skulle vattenståndet den 12.5 överstiga nivån + 115,07 m, skall det i enlighet med punkt 1. sänkas till denna höjd, dock med tillämpning av de under punkt 3. angivna tappningsreglerna.
5. Kommunen må sänka vattenståndet under höjden + 114,80 m, när så erfordras för upprätthållande av en för vattenbortledningen och för intressen nedströms vattenintaget vid Lyckeby erforderlig vattenföring, varvid bör eftersträvas att vattenföringen icke överstiger $0,6 \text{ m}^3/\text{s}$ vid Kättilsmåla.

6. Kommunen har att under en provotid, som skall pågå intill dess vattendomstolen efter verkställd fiskeutredning återupptager frågan till avgörande, städse framsläppa en minsta tappning genom regleringsdammen av 25 l/s.

LINNEFORS (ÖVRE) DAMMBYGGNAD

Kommunen har i ansökan förklarat: Sedan dämningen flyttats från Linnefors övre dammbyggnad till den blivande regleringsdammen, skall luckorna i Linneforsdammens 7,2 m breda flodutskov borttagas och utskovet ständigt hållas öppet. Det 1,8 m breda intaget skall hållas stängt vid högvattenavbördning men öppnas för att möjliggöra lågvattenavtappning ur Törn.

Vid huvudförhandlingen 6-7.11.1969 har sökanden emellertid förklarat att något yrkande om tillstånd till ombyggnad av Linneforsdammens icke framställles.

I inlaga till vattendomstolen (aktsid 2070) har representanter för Linnefors byalag begärt att kvarndammen skall bevaras som en viktig del av miljön kring den gamla bruksgården och parken. Dammsjön bör dessutom bevaras med hänsyn till att den är till stor glädje såsom badplats för traktens barn. Karlskrona kommun bör därför åtaga sig kostnaderna för dammens fortsatta bestånd.

Vissefjärda hembygdsförening har i inlaga till vattendomstolen (aktsid 2072) henställt att vattendomstolen måtte ålägga Karlskrona kommun att låta den gamla dammen vara kvar och svara för dess framtida underhåll, om kommunen får rätt att anlägga en ny regleringsdamm.

LRF har såsom representant för ägaren av fastigheten Skäppebo 1:1 instämt i kravet att dammen bör bibehållas. Ett borttagande av luckorna skulle innebära att vattenståndet ovanför dammen kommer att sjunka med närmare 1 m under sommartid till förfång för bad och båtfart och till förfulning av området. Även till förmån

för ägarna av Skäppebo 1:3 och 1:4 har framställt yrkande om skadeförebyggande åtgärder (aktsid 1553 och 1921), beträffande Skäppebo 1:3 alternativt ersättning för allmänt intrång med 15.000 kr (aktsid 2119).

Kommunen har vid huvudförhandlingen på anförda skäl motsatt sig yrkandena. Vid synegången har emellertid kommunen förklarat sig villig att med rimliga åtgärder försöka hålla uppe en vattenspegel vid Linneforsdammen samt åtagit sig kostnaderna för skötsel av dammen. Kommunen vill dock icke ha något åläggande i denna del utan avser att utföra åtagandet i samråd med berörda sakägarintressen.

LRF:s huvudmän har i anledning av kommunens löfte återkallat yrkandena beträffande dammen men förbehållit sig rätt att föra talan i saken i den ordning som stadgas för oförutsedd skada, för det fall man inte kommer överens med kommunen.

Parterna är ense därom att den i vattenhushållningsbestämmelserna upptagna minimitappningen under där angiven provotid skall framläppas genom Linneforsdammen, fördelat med 20 l/s genom utskoven och 5 l/s genom intagsrännan. Provisoriska anordningar skall av sökanden uppsättas vid dammen för kontroll av vattenföringen.

Vattendonstolen beaktar att kommunens talan icke innehåller någon begäran om rätt att vidtaga ändringar med Linneforsdammen. Mot bakgrunden av kommunens vid huvudförhandlingen lämnade löfte åt berörda sakägarintressen torde - åtminstone för närvarande - några föreskrifter icke vara erforderliga med avseende å bibehållande av Linneforsdammen. Sakägarna bör dock äga rätt att i denna del föra talan såsom för oförutsedd skada.

Givetvis får minimitappningen från Törn icke innehållas vid Linneforsdammen. Uppdelningen av denna tappning mellan olika vattenvägar i dammen bör dock med hänsyn till mätsvårigheter endast vara ungefärlig.

Vattendomstolen förordnar att frågan om åtgärder för att bibehålla en vattenspegel uppströms Linneforsdammen skall hänskjutas till parterna för avgörande i samråd. Skulle därvid överenskommelse i saken icke kunna träffas, äger sakägarna rätt att anmäla frågan till vattendomstolens avgörande i den ordning, som nedan stadgas för anmälan om oförutsedd skada.

Den föreskrivna minimitappningen från Törn av 25 l/s får icke innehållas vid Linneforsdammen. Den skall vid passage av dammen om möjligt fördelas med cirka 20 l/s genom utskoven och 5 l/s genom intagsrännan. Kommunen har att uppsätta provisoriska mätanordningar vid Linneforsdammen för kontroll av vattenföringen.

SKADEREGLERING

Vattenkraft i Lyckebyån

Kommunen har i bilaga till ansökningsredovisat de vattenkraftverk som finns i Lyckebyån på sträckan Bånga damm - Östersjön (aktsid 54). Kommunen har vidare lämnat en mera detaljerad redogörelse för vattenkraftverken i Lyckebyån mellan Linneforsåns inflöde och mynningen i Östersjön (aktsid 100-125). Kraftverkens belägenhet framgår tillika av karta (aktsid 142) och fallförhållanden av profiler av vattendraget (aktsid 152-154).

AB Torsås Ångkvarn & Träindustri har såsom ägare av Biskopsbergs kraftverk i inlaga 27.9.1967 (aktsid 1546) hävdat att höjningen av dämmningsgränsen under sommaren innebär att Törns areal under denna tid ökar med 0,9 km². Härigenom ökas den totala vattenavdunstningen från sjön och den nyttiga vattenföringen i Lyckebyån kommer därvid under denna tid att bli mindre. För den energiförlust som uppstår på grund härav yrkas ersättning med 1.725 kr.

AB Lyckeåborgs Bruk har såsom ägare av Lyckeåborgs kraftverk i inlaga 12.9.1967 (aktsid 1652) framställt yrkande om ersättning med 2.120 kr på samma grund.

Sven Johansson har såsom ägare av Augerums kvarn i inlaga 5.11. 1969 (aktsid 1749) yrkat ersättning med 810 kr jämväl på motsvarande grund.

Bröderna Peterssons Entreprenadfirma AB, som - såsom tidigare framgått - yrkat jänkning av vattenhushållningsbestämmelserna, har i andra hand begärt ersättning med 8.000 kr per m fallhöjd för förlust som orsakas Strågerysds kvarn av regleringsåtgärderna (aktsid 1571 och 1897).

Rolf Lindblad har såsom ägare av det numera nedlagda Björsmåla kraftverk å Björsmåla 1:7 förbehållit sig rätt att inom 20 år från datum för första kungörelsen i målet få föra skadeståndstalan beträffande inverkan å kraftverket, om driften där återupptages.

Ägarna av Mariefröjds kvarn och såg samt av Augerums kvarn har tillika framställt vissa yrkanden om ersättning till följd av den ansökta regleringen av Havsjön med därtill hörande åtgärder (aktsid 1567, 1650 och 1658).

Kommunen har åberopat ett av Norén avgivet yttrande rörande regleringsföretagets inverkan på vattenkraft (aktsid 1644-1647). Av yttrandet framgår att avdunstningsproblemet icke anses vara så enkelt eller ensidigt som kraftverksägarna gör gällande. Uppdämningen medför sålunda större vattendjup inom den ursprungliga sjön, vilket är ägnat att minska avdunstningen. Totalt sett torde därför icke uppstå någon förlust av vattenkraft. Regleringen medför icke skada för kraftverken i Lyckebyån, minst av allt för Strågerysds kvarn och såg, som är nedlagd sedan årtionden tillbaka. - Norén har i senare inlaga 15.11.1972 (aktsid 1960) förklarat att en ökad avdunstning från Törn möjligen kan förorsaka en minskning av den totala vattentillgången. Då emellertid regleringen kommer att öka de normala och låga vattenföringarna, drabbas eventuell avdunstningsförlust endast högre vattenföringar. Dessa har icke någon betydelse för kraftproduktionen, eftersom kraftverken i ån är lågt utbyggda.

Rejlers Ingenjörbyrå har såsom ombud för ägarna av anläggningarna vid Biskopsberg, Lyckeåborg och Augerum vid huvudförhandlingen förklarar att byrån beräknat den totala ökningen av avdunstningen till 207.000 m³/år. Omräknat i energi blir detta för de olika anläggningarna 4.320 kWh per år respektive 1.797 och 1.785 kWh per år. I beräkningarna har hänsyn tagits till att anläggningarna icke kan utnyttja hela vattenföringen i ån. Utbyggnadsvattenföringen är för Biskopsberg 8,4 m³/s, för Lyckeåborg 2,75 och för Augerums kvarn 3,2 m³/s. Till grund för beräkningen av yrkandena har lagts ett pris av 9,53 öre per kWh för Lyckeåborg och 3,7 öre per kWh för övriga verk. Anledningen till prisskillnaden är de högre kostnader man har vid Lyckeåborg för inköp av kraft till en mindre industri. I dagens priser blir yrkandena för Biskopsberg 3.200 kr, för Lyckeåborg 2.705 och för Augerum 1.000 kr, varvid värdet av energiförlusterna är kapitaliserat efter 5 procent.

Kommunen har vid huvudförhandlingen vitsordat uppgivna å-priser samt kapitaliseringsprocent i och för sig, men bestritt yrkandena. Om det blir någon avdunstning från en större sjöyta, kommer denna huvudsakligen att inträffa på sommaren och kan då inte påverka avtappningen från sjön, vilken är helt och hållet bestånd av dammens skötsel. Den ökade avdunstningen kan dock teoretiskt tänkas få betydelse i samband med sjöns återfyllnad, d v s vid flödestillfällena. Vid sådana tillfällen kan verken ändå icke tillgodogöra sig hela vattennmängden i vattendraget. Kraftverken i Lyckebyån får snarare en vinst av regleringen än tvärtom. I vart fall medför regleringen vissa år en nytta som andra år bör kvittas mot den teoretiska förlusten på grund av ökad avdunstning.

Ifråga om yrkandet för Strågerys kvarn har ägaren utgått från felaktiga förutsättningar. Dessutom är anläggningen nedlagd sedan 20 år tillbaka.

Ägaren av Björnsåla kraftverk medgives rätt att föra talan i den ordning som gäller för oförutsedd skada.

Vattendonstolen finner att den under sommarmånaderna tillstadda höjda dämmningsgränsen medför en ökad avdunstning som i vart fall inte överstiger 207.000 m³ per år. Dämmningshöjningen och övriga hushållningsbestämmelser upphäver och förhindrar emellertid icke blott regleringsrättshavarens tidigare skyldighet att tappa ur ett magasin av uppemot 2.700.000 m³ under mitten av maj, en tid då vattentillgången oftast är riklig, utan även tidigare rättighet att innehålla samma vattennängd under förhösten, en tid då vattentillgången oftast är ringa. Kraftverksägarnas nytta av den skötsel, som måste iakttagas ned de nya hushållningsbestämmelserna, uppväger därför ner än väl förlusten till följd av ökad avdunstning. Med hänsyn härtill finner sig vattendonstolen icke böra bifalla de av ägarna till anläggningarna vid Biskopsberg, Lyckeåborg och Augerum framställda yrkandena om ersättning för vattenkraft.

Enär Strågerys kvarn är nedlagd sedan åtskilliga år, kan skada på kvarndriften ej uppstå till följd av regleringen. Yrkandet om ersättning bör förty ogillas.

Vattendonstolen lärmar framställda yrkanden om ersättning för förlust av vattenkraft vid Mariebergs kraftverk, Lyckeåborgs kraftverk, Augeruns kvarn och Strågerys kvarn utan bifall.

Ägaren av Björsmåla kraftverk tillerkännes rätt att, om driften vid kraftverket återupptages, föra talan i den ordning som nedan stadgas för oförutsedd skada.

Vattenkraft i Töms huvudtillopp (Törmån)

Kommunen har i bilaga till ansökan (aktsid 241) uppskattat skadan på Törsbo kvarn (Törsbo 2:1) i Törmån till 38 kr/år. Beskrivning av kvarnen och beräkning av kraftförlust m m framgår av aktsid 460-469 och 832-837.

Ägaren av Törsbo kvarn 2:1 har i enlighet med PM av ingenjör

Walter Andreasson (aktsid 1935 och 1936) yrkat ersättning för förlorad vattenkraft med 1.250 kr (aktsid 1933).

Kommunen har i påminnelser 15.11.1972 (aktsid 2032) godtagit att skadan beräknas till 50 kr/år men lämnat öppet, vilken kapitaliseringsfaktor som bör användas. Vid huvudförhandlingen har sökanden sedermera hävdade att kapitalisering bör ske efter 4,5 procent.

Parterna har vid huvudförhandlingen enats om den av sökanden föreslagna kapitaliseringsfaktorn samt om en ersättning beräknad efter 75 kr/år.

Vattendonstolen förpliktar kommunen att i ersättning för förlorad vattenkraft till ägaren av Törsbo kvarn (Törsbo 2:1) utgiva ett engångsbelopp om 1.667 kr. Beloppet finns dessutom angivet i den nedan i deldomen intagna ersättningslängden.

Inägojord

Kommunen har i huvudsak angivit följande. Den utökade regleringen nedför att vattenståndet kommer att höjas 30 cm under vegetationstid (15.5 - 31.8). Skador på inägojord genom dämning samt därav följande jordbruksintrång har redovisats i en utredning, som gjorts gemensamt av Noréns Ingenjörbyrå och lantbruksingenjören Carl Berner (aktsid 1121-1128). Berörda marker har angivits å markskadekartor (aktsid 626-651). Inverkningsgränserna på grund av vattenståndshöjningen har förlagts på olika höjder över det bestämmande vattenståndet + 115,07 m, nämligen för åker 1,3 m, för kultiverad betesmark 1,1 m och för ängs-, betes- och hagnark 0,9 m jämte tillägg för erforderligt fall till recipienten. Som utgångspunkt vid värderingen har använts ett högsta grundvärde av 5.000 kr/ha för bästa inom området belägen åkermark vid full torrläggning, vilket värde hänför sig till 1964 års prisnivå. Graderingskurvor för inägojord har upprättats i diagramform (aktsid 1129). Vid värderingen av lågt liggande kärnmarker har graderings-

kurvor icke kunnat användas, utan i sådana fall har värderingen skett direkt på marken med särskilt beaktande av förekommande vegetation. Berörd tomtmark har åsatts värden mellan 0:50 kr och 1:00 kr/m², i enstaka fall upp till 2:00 kr/m².

Jordbruksintrånget på grund av minskad areal har ansetts bestå huvudsakligen av fördyrat underhåll av befintliga byggnader, sämre utnyttjande av befintlig dragkraft och inventarier samt svårighet att onställa arbetskraften. Då vissa skillnader befunnits föreligga mellan olika fastigheter i dessa hänseenden, har ersättningarna icke ansetts böra beräknas generellt genom tillägg av viss procent av markskadan, utan intrånget har för varje berörd fastighet beräknats på grundval av inhämtade upplysningar om förhållandena på fastigheten. För vissa fastigheter med liten markskada i förhållande till innehavet av mark har ersättning för intrång icke ansetts motiverad; detsamma gäller några fastigheter som används för rekreation och där ekonomi-byggnader saknas.

Jordbruksintrång genom försvårad brukning av viss oskadad eller delskadad mark har beräknats för en del fastigheter.

Värderingslängd för skador på inägojord har upprättats (aktsid 1130-1195) och sammanställning av dylika skador har utförts (aktsid 1196-1199). En uppställning har tillika uppgjorts beträffande jordbruksintrång (aktsid 1200-1206).

Advokat Lindgrens huvudmän har ingivit och åberopat yttrande 22.9.1967 av ingenjören Walter F. Andreasson, där grundvärdet för fullt torrlagd åker har ansetts böra höjas till 6.000 kr/ha fränst på grund av ändring i prisnivån sedan 1964 (aktsid 1579). Övriga grundvärden på inägojord och tomtmark bör enligt yttrandet höjas i proportion därtill.

Kommunen har - sedan 1970 års deldon i viss mån ändrat förutsättningarna för värderingen - kompletterat skadeutredningen genom att ingiva PM av lantbruksingenjören Berner (aktsid 1866-

1868) samt ny sammanställning av jordbruksintrång (aktsid 1869-1876). Berner kommer i sin PM till resultatet att tidigare föreslagna ersättningar, vilka enligt kommunens mening skall utgå, är högre än de ersättningar för skador på inägojord, som är notiverade efter deldonen 14.8.1970.

IRF:s huvudmän har i huvudsak godtagit kommunens värdering av skada på jordbruksjord och av jordbruksintrång (aktsid 1918-1919). Vissa detaljspörsmål för enskilda fastigheter har dock aktualiserats.

Kommunen har hävdatt att Berners värdering icke kan betecknas som låg. Vägverket redovisar för sådant område, till vilket markerna vid Törn hör, ett normvärde år 1964 av 4.000 kr/ha. I vissa detaljspörsmål angående ersättning för tomtmark kvarstår tvist mellan kommunen och IRF:s huvudmän, nedan åtskilliga andra detaljyrkanden av dessa huvudmän godtagits (aktsid 1946-1948 och sammanställning aktsid 1962-1966).

Parterna har vid huvudförhandlingen vidare utvecklat sin syn på frågan om värdering av viss såsom tomtmark använd mark.

I fråga om uppjustering av de i 1964 års prisnivå erbjudna ersättningarna har parterna varit överens, att höjningen av normvärdet till och med år 1971 samt den därefter intill augusti 1973 inträffade höjningen av konsumentprisindex motiverar en uppräknig av erbjudna ersättningar med 115 procent eller med multiplikationsfaktorn 2,15.

Vattendomstolen finner vad sålunda förekommit giva vid handen att parterna i stort är ense om de ersättningar, som bör utgå för skada å inägojord samt för jordbruksintrång. Dessa ersättningar, som även av vattendomstolen befinnes vara fullt tillräckliga, bör förty utdönas och finns sålunda upptagna i den nedan i denna deldom förekommande ersättningslängden.

Kvarstående tvistiga frågor om ersättning åt vissa fastigheter för tomtmark ävensom andra detaljfrågor bör upptagas till behandling nedan under rubriken "Skadereglering beträffande vissa enskilda fastigheter".

Vattendonstolen förpliktar kommunen att utgiva de i ersättningslängden angivna beloppen för skada å inägojord och för jordbruksintrång.

Skog och skogsmark

Kommunen har i huvudsak angivit följande. Den utökade regleringen medför att vattenståndet kommer att höjas 30 cm under vegetationstid (15.5 - 31.8). Skador på skog och skogsmark genom dämning har redovisats i en utredning, som gjorts gemensamt av Noréns Ingenjörbyrå och jägmästaren Bengt Alstad, Skogssällskapet (aktsid 838-845). Berörda marker har vidare redovisats å markskadekartor (aktsid 626-651). Dämningen medför skador på dels skogsmark och dels växande skog. Markskadorna består antingen av totalförlust av marken genom överdämning eller erosion eller av försämring av markens produktionsvärde på grund av minskad torrläggning. Växande skog kan skadas antingen därigenom att bestånd måste avverkas före onloppstidens slut på grund av överdämning eller erosion eller ock därigenom att beståndens förväntningsvärde minskas på grund av försämrad torrläggning. Marken har förutsatts bli totalskadad upp till en höjd av 2 dm över blivande dämningegräns + 115,07 m. Mellan 2 dm och 6 dm över dämningegränsen har skadan antagits variera med torrläggningsdjupet enligt uppgjort värderingsdiagram för skogsmark (aktsid 846). Skadornas värde har beräknats efter "1950 års normer", tillväxtområde V. Skogskubikmeterpriset för 30-cm trädet av tall och gran har uppskattats till 50 kr/m³sk och för lövträd till 20 kr/m³sk. Prisrelationen mellan 30 och 20-cm träden är 1:0,7 och det inbördes prisförhållandet mellan tall, gran och löv blir 10, 10 och 4. Ersättning för förtidig avverkning och för nedsatt tillväxt har beräknats enligt vissa närmare angivna normer. Fältbesiktning

har verkställt av Skogssällskapet och primärvärden från denna besiktning har redovisats i särskild uppställning (aktsid 847-976).

Värderingslängd för skador å skogsmark har upprättats för varje ägofigur (aktsid 977-1114) och sammanställning av ersättningar för skador på skogsmark och växande skog har utförts (aktsid 1115-1120).

Advokat Lindgrens huvudnän har ingivit och åberopat yttrande 22.9.1967 av ingenjören Walter F Andreasson, där erbjudna ersättningar för skador på skogsmark och växande skog godtages.

LRF:s huvudnän har i huvudsak godtagit kommunens värdering i 1964 års priser. Vissa tillägg på grund av justeringar av bonitet, ålder och trädslagsfördelning har dock överenskommit (aktsid 1919).

Kommunen har godtagit de av LRF avsedda justeringarna (aktsid 1949), vilka redovisas i sammanställning (aktsid 1967). I något fall kvarstår tvist angående markens karaktär. - I fråga om värderingen av skogsmark och växande skog har kommunen i yttrande 15.11.1972 (aktsid 1955-1956) hävdatt att medeltalet av de senaste fem årens virkespriser brukar läggas till grund för prisbestämningen och att det till grund för erbjudandena lagda värdet 50 kr/n³ skicke torde vara för lågt i dåvarande läge.

I en av kommunen ingiven PM 14.9.1973 av jägmästaren Bengt Alstad, Skogssällskapet, angående 20- och 30-cm trädens avverkningsvärde (aktsid 2073) har anförts huvudsakligen följande. Försäljning av skog på rot inom östra Kronobergs och södra Kalmar län under de senaste fem avverkningssäsongerna (den sista ännu ej avslutad) har för 30-cm trädet av gran och tall givit följande

de värden/ m^3 sk

1969/70	52 kronor
1970/71	53 "
1971/72	55 "
1972/73	69 "
1973/74	133 "
	<hr/>
medeltal	72 "
avgående kostnader	2 "
	<hr/>
30-cm trädets värde	70 "

Den mycket kraftiga prisuppgången under våren och sommaren 1973 har fått betydande inverkan på periodens medelpris. Relationen mellan avverkningsvärdet för 30-cm trädet och 20-cm trädet har beräknats till 1:0,8. Avverkningsvärdet av 30-cm trädet av lövträd uppskattas till 25 kr/ m^3 sk. Prisförhållandet mellan tall, gran och löv blir därigenom 10, 10 och 3,5.

Kommunen har vid huvudförhandlingen i anledning av jägmästare Alstads PM erbjudit ersättningar, beräknade efter 70 kr/ m^3 sk. Därvid har kommunen vitsordat att en betydande prishöjning skett men hävdad att prisutvecklingen, bland annat till följd av prisstopp, vänt nedåt redan under hösten 1973. Ett pris av 70 kr/ m^3 sk tillgodoser sakägarna väl, och man får enligt kommunens mening räkna ned att det kommer en betydande nedgång av priserna under åren efter 1973.

Santliga sakägarnobud har vid huvudförhandlingen i första hand begärt att det slutliga avgörandet av prisfrågan, med hänsyn till den på senare tid extraordinära prisutvecklingen, måtte uppskjutas under en provotid av tre år för att möjliggöra ett mera rättvist avgörande, när utvecklingen under sagda tid blir känd.

Om vattendomstolen icke anser sig kunna uppskjuta prisfrågan har för sakägarnas räkning i andra hand yrkats att ersättningsberäkningen måtte grundas på ett pris av 100 kr/ m^3 sk. Enligt "1950 års normer"

skall man vid ersättningsbestämmande visserligen använda nedeltalet av priserna för de senaste fem åren, men när konjunkturutvecklingen visar en väsentlig avvikelse från nedeltalet skall detta beaktas, i vart fall om man räknar ned att avvikelsen blir bestående under en längre tid. Man bör då justera nedelpriset så att man får ett skäligt pris med hänsyn till konjunkturutvecklingen. Den kraftiga prisuppgången på skogsprodukter under år 1973 torde vara beroende av att priset på skogsprodukter under lång tid varit alltför lågt. Det anses därför att det nu uppnådda priset kommer att bli bestående, i vart fall räknar man inte med någon nämnvärd nedgång. Det bör även beaktas att prisrelationen mellan 30-cm trädet och 20-cm trädet förändrats och att sökanden numera räknar ned relationen 1:0,8. Det kan ifrågasättas om man för närvarande ens har någon nämnvärd skillnad mellan dessa trädstorlekar. Inom det område av sydöstra Sverige, där sjön Törn är belägen, torde enligt verkställda utredningar en betydande virkesbrist uppkomma omkring år 1980. Detta kommer att medföra prisstegringar. 1950 års skogsnormer torde dessutom vara onoderna, och en tillämpning av dessa i detta fall kan resultera i ett värde, som inte ger markägarna på långt när full ersättning för uppkommande skador.

Kommunen har förklarat sig anse att ersättningsfrågan nu bör avgöras av vattendomstolen på den utredning som föreligger. Det torde inte vara svårare att avgöra denna prisfråga än åtskilliga prisfrågor i tidigare mål. Den på 1950-talet explosionsartade utvecklingen av virkespriserna hindrade sålunda inte vattendomstolarna från att avgöra frågor om skada på skog och skogsmark. Det finns vidare flera skäl som talar mot ett uppskov, kombinerat med utdömande av avräkningsersättningar. För sökanden uppstår sålunda merarbete med dubbla utbetalningar och dessutom processkostnader i samband med att frågan skall upptagas till slutligt avgörande. Det är även från budgetsynpunkt viktigt för kommunen att kunna överblicka kostnaderna för ifrågasvarande projekt. Kommunen anser icke att prisfrågan kan uppskjutas under en provotid.

Parterna har vid huvudförhandlingen enats om att avräkningser-sättningar för skada å skog och skogsmark bör utdönas efter ett pris av 60 kr/n³sk för den händelse vattendonstolen skulle finna att frågan bör uppskjutas. Parterna har tillika enats om tre års provotid under sagda förutsättning.

Vattendonstolen:

Ifråga om ersättning för skogsmark och växande skog (för tidig avverkning och tillväxtförlust) har sökanden yrkat att frågan avgöres nu, nedan sakägaresidan i första hand yrkat uppskov under en provotid om förslagsvis tre år för vinnande av en säkrare bedömning av priserna.

Jänlikt vattenlagen 11 kap 62 § 1 men skall utslaget innehålla noggranna bestämmelser om den ersättning, som skall utgå till följd av företaget. Ersättningsfrågan kan dock jänlikt vattenlagen 11 kap 66 § 2 men uppskjutas i avbidan på erfarenhetens rön, där verkningarna av företaget i visst hänseende icke med erforderlig säkerhet kan förutses.

Mellan parterna råder full enighet om företagets inverkan i förevarande hänseende, nedan tvisten avser en prisfråga. Enligt vattendonstolens mening kan en prisfråga icke ge anledning till uppskov med avgörandet. Om inga andra nedel står till buds skall RB 35 kap 5 § tillämpas.

Värderingen av skada på skogsmark och växande skog innebär i princip en diskontering av intäkter och utgifter för all framtid. Värderingstidpunkten skall vara tiden för deldomen. Vattendonstolen finner därför att ett uppskov icke kan bidra till ökad säkerhet i en till tiden för deldomen hänförlig prognos. Slutligen finner vattendonstolen sökandens påpekande om nerarbete och ökade processkostnader vid uppskov förtjäna beaktande. På grund av det anförda bör sakägaresidans förstahandsyrkande ogillas, och vattendonstolen bör därför upptaga frågan om ersättning för skogsmark och växande skog till slutligt avgörande.

Vidkommande ersättningsfrågan finner vattendomstolen med beaktande av utredningen i målet och övriga föreliggande omständigheter skäligt att bestämma ersättningarna för skada å skogsmark och växande skog efter ett pris av 85 kr/n³sk. Ersättningarna bör intagas i ersättningslängden. I denna bör anmärkas de avräkningsersättningar, vilka utdönts i 1970 års deldom till ägarna av Skäppebo 1:1 och 1:5 för ianspråktagande av mark till byggnadsarbeten inom dessa fastigheter.

Kvarstående tvistiga detaljspörsmål beträffande viss fastighet bör upptagas till behandling nedan under rubriken "Skadereglering beträffande vissa enskilda fastigheter".

Vattendomstolen förpliktar kommunen att utgiva de i ersättningslängden angivna beloppen för skada å skogsmark och växande skog (för tidig avverkning och tillväxtförlust).

Sakägarnas yrkande om uppskov under prövotid med avgörandet av frågan om ersättning för skogsmark och växande skog ogillas.

Tekniska förenål

Kommunen har under skriftväxlingen erbjudit ersättningar för tekniska förenål, vilka i flertalet fall grundar sig på en beräkning av kostnaderna för att vidtaga skadeförebyggande åtgärder med respektive tekniskt förenål. Ersättningarna är beräknade efter 1964 års å-priser för åtgärder av ifrågavarande slag utom beträffande brunnar, där 1971 års priser använts. Kommunen har förutsatt att skadorna normalt skall regleras genom sålunda beräknad ersättning i pengar och att åtgärd icke skall behöva vidtagas genom kommunens försorg. I en del fall har beräknade ersättningar reducerats med hänsyn till att kommunen ansett sakägaren vara skyldig att tåla den dämning under vintern till + 115,27 n, som sökanden i ansökan förutsatt vara laglig. Vid huvudförhandlingen har kommunen i stället såsom stöd för reducering åbe-

ropat den därning till + 115,07 m, som i 1970 års deldon befundits vara laglig under större delen av året. Viss uppräknings med hänsyn till förändringarna i prisnivån har förutsatts.

Parterna har vid huvudförhandlingen enats om följande allmänna regler för ersättning av skada på tekniska föremål: Sakägarna godtar att skadan regleras med ersättning i pengar och kommunen behöver sålunda endast undantagsvis vidtaga åtgärd beträffande tekniskt föremål. Sådana undantagsfall bör upptagas vid behandlingen av enskild fastighet. Kommunen nedger att erbjudna ersättningar uppräknas med 100 procent och att därefter indextilllägg utgår på de sålunda uppräknade beloppen. Parterna är överens om indextilllägg med 69 procent, när ersättningen grundar sig på 1964 års priser, och med 17 procent, när ersättning grundar sig på 1971 års priser, vilket senare är fallet beträffande brunnar.

Sakägarna har aktualiserat tre frågor av allmän karaktär, beträffande vilka tvist kvarstår. Den första av dessa frågor gäller av kommunen i vissa fall gjorda reduceringar av ersättningserbjudanden på grund av påstådd rätt till därning. I denna del hävdar sakägarna att man först genom 1970 års deldon erhållit kännedom om kommunens därningsrätt under vintern, vilken för övrigt visat sig ligga på höjden + 115,07 m och icke på + 115,27 m som kommunen först hävdade såsom grund för verkställd reduktion. Förhållandet att åtskilliga tekniska föremål berörs av den begärda därningshöjningen till + 115,07 m under sommaren visar att därning till denna nivå tidigare förekommit i mycket begränsad omfattning. Befintliga tekniska föremål är anpassade efter de vattenstånd som faktiskt rått och är i allmänhet i god kondition. Detta skulle icke varit fallet, om vattenstånden verkligen tidigare hållits så höga som kommunen hävdar.

Den andra tvistiga frågan gäller yrkande av sakägare om en generell ersättning av 200 kr i 1964 års prisnivå såsom kompensation för de åtgärder, som behöver utföras för att tillskapa en använd-

bar båtplats vid stranden. Yrkandet gäller bara de fastigheter, som icke har några bryggor utan endast strand vid sjön. Under båtsäsongen blir det fråga om en höjning av vattenståndet ned 30 cm och vissa åtgärder kan därför behöva företagas även på fastigheter, som icke har tillgång till särskild brygga.

Den tredje tvistiga frågan avser ersättning för fördyrad stängselhållning på vissa fastigheter, där sakägarna uppskattat fördyringen till ett kapitaliserat belopp om 20 kr per längdmeter i dagens prisnivå.

Kommunen har beträffande de tvistiga frågorna anfört: På grund av den dämning strandägarna varit skyldiga att tåla under vintertid har de till grund för erbjudandena i ansökan beräknade kostnaderna för åtgärder i vissa fall reducerats. Även om dämning till + 115,27 m icke godtagits i 1970 års deldom har dock konstaterats att rätt till dämning till + 115,07 m förelegat. Man bör därför räkna ned att befintliga tekniska föremål skall vara anpassade till detta vattenstånd, som kommunen har rätt att hålla 252 dagar om året. Under vintertid då denna gräns gäller har man tillika de svåraste angreppen på tekniska föremål genon isens inverkan. Kommunen anser därför skäligt att sakägarna själva svarar för cirka halva kostnaden för anpassning av vissa tekniska föremål till vattenståndet + 115,07 m året runt. Det finns inget som styrker att tidigare dänningsrätt icke utnyttjats. För övrigt saknar det betydelse om vattenståndet under senare år legat vid dänningsgränsen eller därunder, ty rätt att hålla dänningsgränsen har i vart fall förelegat.

Det generella yrkandet om ersättning för båtplats bestrides. Kommunen har erbjudit ersättning för inverkan på befintliga båtplatser och i många fall mycket enkla bryggor. Vattenståndet kommer dessutom att variera mindre efter regleringen än tidigare.

Fördyringen av stängselhållningen på grund av somnardänningsgrän-

sens höjning kan rimligtvis ej vara av den storleksordning, som gjorts gällande. Om stängsel verkligen skulle erfordras i fortsättningen, då madmarker blir överdända, torde detta i en del fall vara beroende på att skogsmarken betas. Fastighetsägarna måste redan med nu rådande förhållanden upprätta hägnad och vidkännas underhåll med en vinterdämmningsgräns på höjden + 115,07 m. Ökningen av stängselhållningskostnaden vid utsträckning av giltigheten av denna gräns från 252 dagar till året runt kan ej bli avsevärd. I 1964 års prisnivå kan ökningen av stängselhållningskostnaderna beräknas till kapitaliserat 5:50 kr per längdmeter.

Vattendomstolen finner vad sålunda förekommit giva vid handen att parterna i flertalet fall är ense om de ersättningar, som bör utgå för skador på tekniska föremål av olika slag. Dessa här åsyftade ersättningar, som även befinnes fullt tillräckliga av vattendomstolen, bör förty utdömas och finnas upptagna i den nedan i denna deldom förekommande ersättningslängden.

Vidkommande frågan om reducering av ersättningsberäkningen på grund av den rätt till dämning till höjden + 115,07 m, vilken enligt 1970 års deldom befunnits föreligga för sökanden, beaktar vattendomstolen nu att man enligt sagda deldom ej kunnat klart utreda dämmningsrättens omfattning med ledning av vattenmärken eller tidigare mätningar. Enligt deldomen har man i stället utgått från att höjden + 115,07 m kunnat hållas med den gamla hålldamm, som uppförts år 1827 och av vilken vissa rester påträffats. Såsom i deldomen uttalats måste dämningen under vintern ha varit beroende av den gamla hålldammens täthet, men eftersom uppgifter om dammens utförande icke finns tillgängliga har en uppskattning av dämmningsgränsen måst företagas. Den juridiska dämmningsrätt, som sålunda befunnits föreligga, anknyter främst till denna gamla hålldamm, men rättigheten torde sedermera ha överförts på Linnefors övre anläggning (Linnefors kraftverk), som utnyttjats för kvarndrift vilken sedan åtskilliga år upphört. Faktiska mätningar av rådande vattenstånd i Törn saknas såväl från äldre tid som för de senare decennierna. De enda i nå-

let redovisade vattenståndsobservationerna omfattar tiden 12.10.1959 till slutet av december 1960 (aktsid 173), under vilken tid vattenståndet varit högst + 115,00 m i december 1960. Trots att juridisk rätt till dämning under vintern till + 115,07 m, såsom vattendomstolen funnit i 1970 års deldom, måste antagas föreligga kan det sålunda icke med säkerhet konstateras i vilken omfattning denna rättighet faktiskt utövats. Den omständigheten att full ersättning erbjudits för skador å skogsmark och växande skog på grund av höjning av dänningsgränsen till + 115,07 m under sommartid förefaller tyda på att befintlig skog förekommer på lägre nivå än som varit normalt, om vattenståndet under större delen av 252 dagar per år uppgått till + 115,07 m. Enligt vattendomstolens mening får man därför, och med hänsyn till att osäkerhet om rådande vattenståndsförhållanden icke bör drabba sakägarna, beträffande Törns tidigare vattenstånd räkna med att rätten till dämning till + 115,07 m icke utnyttjats i särskilt stor omfattning. Detta har haft till följd att en del tekniska föremål vid sjön anlagts och anpassats till de faktiskt rådande vattenstånden och icke till de vattenstånd, som skulle ha förekommit om gällande dänningsrätt utnyttjats i full omfattning. Vid sådant förhållande förefaller det vattendomstolen obefogat att vid skaderegleringen nedsätta ersättningar för åtgärder, vilka syftar till att anpassa tekniska föremål till vattenståndet + 115,07 m. De av sökanden verkställda reduceringarna bör därför i princip icke godtagas av vattendomstolen.

Emellertid har samtliga de tekniska föremål, varon här fråga är, nämligen sommarstuga 25:12 å Buenåla 1:1, tjärbränneri 25:4, kokhus 25:5, båthus 25:6 och boningshus 25:7 å Buenåla 1:4, sjöbod 16:17 å Ekeboryd 1:4 samt båthus 28:8 å Skälstånga 1:4, varit föremål för besiktning vid den under tiden 11-13.4.1973 verkställda undersökningen enligt 11 kap 45 § vattenlagen. Enligt undersökningsförrättarens därvid bildade uppfattning, grundad på de tekniska föremålen dåvarande skick och förhållandena på platsen, ger de av sökanden erbjudna ersättningarna, uppräknade på sätt parterna vid huvudförhandlingen överenskommit, till resultat ersättningsbelopp av sådan stor-

lek att de väl täcker nuvarande kostnader för erforderliga åtgärder. Vid sådant förhållande och då vattendonstolen godtar undersökningsförrättarens uppfattning bör den omständigheten att reducering av ersättningserbjudandena skett i 1964 års ansökan icke föranleda höjning av ifrågavarande ersättningsbelopp.

Vidkommande generell ersättning till strandfastigheter för båtplats anser vattendonstolen, att ersättning skall utdönas beträffande särskilda anordningar för båtfart, vilka kan skadas av regleringen. En generell ersättning även åt sådana strandfastigheter, där inga anordningar utförts, kan däremot enligt vattendonstolens mening icke anses befogad. Yrkandet härom bör därför ogillas.

Vattendonstolen finner den fördyrade stängselhållningen på vissa fastigheter skäligen ersatt med ett kapitaliserat belopp om 10 kr per längdmeter i dagens prisnivå.

Beträffande en del fastigheter kvarstår ytterligare tvistiga frågor om ersättning för skada å tekniska föremål. Dessa spørsmål bör upptagas till behandling nedan under rubriken "Skadereglering beträffande vissa enskilda fastigheter".

Vattendonstolen förpliktar kommunen att utgiva de i ersättningslängden angivna beloppen för skada å tekniska föremål. Ersättningarna är beräknade enligt kommunens erbjudanden samt fördubblade och uppräknade till dagens prisnivå på sätt parterna överenskommit utom i vissa fall, där ersättningarna enligt uppgörelse mellan parterna hänför sig till dagens prisnivå. Ersättningarna för fördyrad stängselhållning är beräknade efter 10 kr per längdmeter i dagens prisnivå.

Yrkandet om generell ersättning för båtplats lämnas utan bifall.

Fiske

Kommunen har i samband med ingivande av ansökan hävdad att regleringen kommer att medföra mindre vattenståndsvariationer i Törn än hittills. Somnardämmningsgränsens höjning med 30 cm medför tillika en långsammare avsänkning av vattenytan på våren efter fiskleken. Det hänvisas till att vederbörande fiskeriintendent kommer att avge yttrande om regleringens inverkan på fisket.

Fiskeriintendenten i nedre södra distriktet har i yttrande 15.9.1967 (aktsid 1545) anfört att det finns bestånd av gädda, abborre och annan vitfisk - utom ädelfisk - samt medelmåttiga bestånd av kräftor. Vattenbortledningen torde inte förorsaka fiskeskador av sådan omfattning, att företagets tillåtlighet äventyras. Det är dock önskvärt att uppkommande skador förebygges eller kompenseras. Vattenståndsändringarna kan orsaka skador framför allt på gäddans lekplatser, och vidare torde kräftbestånden fara illa genom att grunda vattenområden exponeras vintertid. Det torde vara ganska svårt att på förhand uppställa en plan för lämpliga kompensationsåtgärder, särskilt som utplantering av gädda visat sig vara av ganska tvivelaktigt värde. Det är tänkbart att en årlig utsättning av stor regnbågslax vore bättre. Vidare kan man tänka sig att skapa bättre biotoper för kräftbestånden på djupare vatten genom utläggning av tegel-skrot. Lämpliga åtgärder bör fastställas efter en försöksperiod på förslagsvis fem år, under vilken kommunen bör bekosta erforderliga undersökningar.

LRF:s huvudmän har förklarat att eventuella skador på fisket är svårbedömbara (aktsid 1554) och begärt att värderingen av dessa skador uppskjutes under en prøvotid av lämplig längd och att en särskild sakkunnig förordnas att under denna tid utreda skador-nas omfattning och framlägga förslag till lämpliga kompensations-åtgärder och ersättningar, varvid även skadorna under byggnads-tiden bör beaktas.

Advokat Lindgrens huvudmän har förklarat det vara angeläget att fiskeriintendentens yttrande även får omfatta företagens inverkan på fisket i Linneforsån och Lyckebyån (aktsid 1574). I fråga om det av intendenten redan avgivna yttrandet anföres att detta är kortfattat och icke innehåller tillräckliga uppgifter för bedömning av frågor om skada på enskilt fiske (aktsid 1688).

Kommunen har i inlägga 8.12.1967 (aktsid 1609) icke haft någon erinran mot fiskeriintendentens förslag att frågan om lämpliga fiskebefrämjande åtgärder fastställs efter en prövotid.

Kammarkollegiet har icke heller haft något att erinra (aktsid 1731).

I deldomen 14.8.1970 har vattendomsstolen förordnat fiskeriintendenten att på kommunens bekostnad under en tid av fem år, räknat från dagen för deldomen, utföra undersökningar i Törn och - om så bedöms erforderligt - i Linneforsån för bestämning av lämpliga kompensationsåtgärder för de skador företaget kan medföra på fisket. Utlåtande med förslag till sådana åtgärder skall snarast möjligt efter undersökningstidens utgång ingivas till vattendomsstolen.

Fiskeriintendenten har i förnyat yttrande 22.12.1971 (aktsid 1906) förklarat att frågan om kompensationsåtgärder icke bör avgöras förrän undersökningarna slutförts. Att skadorna skall kompenseras genom åtgärder och icke genom penningersättningar står dock helt i överensstämmelse med fiskerinyndigheternas principer. - Vid huvudförhandlingen har intendenten ingivit PM 3.10.1973 över statistikinsamling i sjön Törn med Linneforsån år 1973 (aktsid 2138-2177) samt anförts: Vid nolltappning i Linneforsån blir det totalskada på kräftfisket där. En ninitappning torde därför erfordras. En eventuell totalskada i Linneforsån kan icke kompenseras med åtgärder, men i fråga om sjön Törn torde man kunna motverka skador genom kompensationsåtgärder.

Parterna har vid huvudförhandlingen enats om uppskov med avgörande av fiskefrågan och fortsatt undersökning av lämpliga åtgärder till förmån för fisket, allt i enlighet med avsikten i 1970 års deldom. Under prøvotiden skall en minimitappning av 25 l/s framläppas genom Linneforsån.

Advokat Lindgrens huvudmän har i samband härmed förklarat att fiskeriintendenten vid undersökningen även bör taga ställning till hur stor minimitappning som för framtiden behövs i Linneforsån för att rädda kräftfisket där, att särskild utredning av skador på enskilt fiske icke erfordras i detta sammanhang utan eventuellt först senare och att fiskeriintendentens undersökning icke behöver innefatta Lyckebyån nedströms Linneforsåns inflöde.

Vattendomstolen finner den ordning för handläggning av fiskefrågan, som parterna och fiskeriintendenten sålunda förordnat, kunna godtagas. Den i 1970 års deldom föreskrivna undersökningen bör förty slutföras och omfatta - förutom Törn - även Linneforsån samt frågan om erforderlig minimitappning för framtiden.

Föreskrift om minimitappning under prøvotiden har givits ovan i denna deldom i samband med vattenhushållningsbestämmelserna för Törns reglering.

Vattendomstolen uppskjuter det slutliga avgörandet av frågan om företagets inverkan på fisket under en prøvotid, som utgår 14.8. 1975. Under prøvotiden har fiskeriintendenten i nedre södra distriktet att fortsätta och slutföra sådana undersökningar, som avses med vattendomstolens förordnande i deldomen 14.8.1970, därvid även förhållandena i Linneforsån och frågan om erforderlig minimitappning skall beaktas.

Målet kommer i denna del att av vattendonstolen återupptagas utan anmälan av part sedan intendentens utlåtande inkommit eller anledning därtill eljest föreligger.

Erosion

Advokat Lindgrens huvudmän har befarat att skador genom erosion kan uppstå. Eftersom det icke är möjligt att bedöma dessa skador på förhand, bör avgörandet av sådana skadefrågor uppskjutas under en prøvotid av lämplig längd.

Kommunen har vid huvudförhandlingen förklarat att en bedömning i förväg av erosionsfrågan är svår att göra samt föreslagit att sakägarna skall förbehållas rätt att föra talan beträffande eventuella erosions-skador i den för oförutsedda skador stadgade ordningen.

Lindgrens huvudmän har icke haft något att erinra mot kommunens förslag.

Vattendonstolen bedömer risken för erosions-skador vara mycket liten och anser sig därför kunna godtaga kommunens förslag till behandling av erosionsfrågan.

Vattendonstolen tillerkänner sakägarna rätt att, om skador genom erosion skulle visa sig uppkomma, föra talan ned anledning därav i den ordning som nedan stadgas för oförutsedd skada.

SKADEREGLERING BETRÄFFANDE VISSA ENSKILDA FASTIGHETER

Nedan under denna huvudrubrik upptages de fastigheter, beträffande vilka tvist eller annan oklarhet föreligger. Jämväl i fall då domslutet går ut på hänvisning att föra talan såsom för oförutsedd skada, åläggande för kommunen att utföra viss åtgärd eller avskrivning av talan har fastigheter upptagits under detta avsnitt. I några fall förekommer fastigheter, för vilka det först vid huvudförhandlingen blivit klarlagt att tvist ej längre föreligger.

Buenåla 1:1, arr Olle Davidsson

Davidsson har yrkat ersättning för höjning av tillfartsväg 22:2 och 25:3 med 2.545 kr (aktsid 1596) samt förbehållit sig rätt att föra talan i den ordning som stadgas för oförutsedd skada för det fall vattnet i en på fastigheten befintlig brunn blir försämrat på grund av infiltration från sjön. Av sökanden erbjuden ersättning med 600 kr för fördjupning av brunnen och med 100 kr för justering av badstrand godtages (aktsid 1912).

Kommunen har nedgivit ersättning för höjning av vägen med 1.200 kr i 1964 års prisnivå men har ansett att vägens kvalitet och användning ej motiverar andra åtgärder än som kan beräknas uppgå till detta belopp (aktsid 1980).

Davidsson har vid huvudförhandlingen godtagit erbjudandet med den uppräknade varon parterna enats.

Vattendomstolen förpliktar kommunen att utgiva ersättning med de i ersättningslängden angivna beloppen för höjning av väg, fördjupning av brunn och justering av badplats.

Om brunnsvattnet försämras på grund av regleringen får talan föras i den för oförutsedda skador stadgade ordningen.

Buenåla 1:1, arr Gösta Bjernehed

Bjernehed har yrkat (aktsid 1922) att sökanden verkställer sådan höjning av väg (25:2), som redovisats av sökanden (aktsid 455 och 788). Vägen går fram till en av honom ägd taktegelabrik och används även av Stig Thorstensson, som arrenderar mark för sommarstuga inom samma fastighet. - Området mellan fabriken och

sjön (del av ägofig 31) är lågt beläget och måste höjas vid däningshöjning i sjön för att möjliggöra transport runt tegelfabriken under hela året. I första hand yrkas (aktsid 2061) att sökanden utför denna höjning så att området runt fabriken (strandplanet) möjliggör transport året om. I andra hand yrkas ersättning med 500 kr.

Kommunen har vid huvudförhandlingen medgivit att vidtaga åtgärder både beträffande väg och strandplan.

Vattendomstolen finner sig böra föreskriva medgivna åtgärder, dock med undantag för den parkeringsplats, som ingår i sökandens förslag till åtgärd beträffande vägen. Parkeringsplatsen torde vara avsedd att tjäna ett allmänt behov, som icke längre föreligger.

Kommunen ålägges att höja den ifrågavarande vägen på sätt framgår av ritning (aktsid 788), dock med undantag för där upptagen parkeringsplats invid vägen. Kommunen har vidare att höja området runt fabriken till sådan höjd att transporter därå möjliggöres året runt.

Buenåla 1:1, arr Stig Thorstensson

Thorstensson har vid undersökningen (aktsid 2061) yrkat ersättning med 1.870 kr för höjning av sommarstuga 25:12 och tomt. Vid huvudförhandlingen har han dock accepterat det av sökanden (aktsid 232-233) ursprungligen beräknade beloppet för åtgärder, 500 kr i 1964 års prisnivå, men bestritt den reducering av ersättningen, som detta belopp innebär. För minskad trevnad under återstående arrendetid samt för intrång under byggnadstiden av åtgärderna har yrkats tillhoppa 1.130 kr.

Kommunen har vidhållit ersättningserbjudandet vederbörligen upp-
räknat samt medgivit yrkande 1.130 kr för minskad trevnad och
intrång (aktsid 1979 och 2114).

Vattendomstolen hänvisar till att höjning av ersättningen för
åtgärder vid sommarstugan icke ansetts erforderlig vid den all-
männa behandlingen av skador på tekniska förenål.

Kommunen förpliktas utgiva ersättning med de i ersättningsläng-
den angivna beloppen för höjning av sommarstuga och tomt samt
för minskad trevnad och intrång.

Yrkandet om höjd ersättning för åtgärder vid sommarstugan ogil-
las.

Buemåla 1:1, arr Eskil Malnberg

Malnberg har yrkat ersättning för de kostnader regleringen kom-
mer att medföra på en av honom ägd sommarstugetomt, som enligt
hans mening kommer att bli kringfluten av vatten. Han har dock
ej närmare preciserat sitt yrkande (aktsid 1533).

Kommunen har erbjudit ersättning med 130 kr i 1964 års prisnivå
för justering av båtplats samt med 100 kr i dagens penningvärde
för anläggande av en enkel spång över ett på västra sidan av
sommarsugan befintligt kärrområde (aktsid 1981 och 2068).

Vattendomstolen finner erbjudandena tillfyllest.

Kommunen förpliktas utgiva ersättning med de i ersättningslängden
angivna beloppen för justering av båtplats samt för anläggande
av enkel spång.

Buemåla 1:4, äg Gustav Erik Einar Jonsson

Kommunen har erbjudit ersättning för skada och intrång beträffande inägojord (aktsid 1199 och 1876), för åtgärder med golv i ett f d tjärbränneri med 150 kr (aktsid 231) utgörande halva kostnaden (aktsid 1982), för åtgärder med kokhus med 50 kr utgörande halva kostnaden (aktsid 1983), för åtgärder med bostadshus med 1.000 kr motsvarande halva kostnaden (aktsid 480, 231, 232 och 1983), för åtgärder med båthus med 700 kr utgörande jämkad ersättning (aktsid 480, 311, 312 och 1983) och för åtgärder med brygga med 650 kr (aktsid 480, 311 och 1983). Efter yrkande däron från fastighetsägaren har tillika erbjudits ersättning för allmänt intrång och värdeninskning beträffande bostadshuset med 500 kr (aktsid 1983).

Fastighetsägaren har såsom talan slutligt bestämts godtagit erbjudandena beträffande inägojord, tjärbränneri, kokhus, bostadshus, båthus och brygga under förutsättning att förekommande redeceringar slopas och att vederbörlig uppräknig sker. Ersättning yrkas härutöver för höjning av stennur (ritn aktsid 749) med 2.000 kr i dagens prisnivå (aktsid 1923 och 2063) samt för allmänt intrång och värdeninskning med 5.000 kr i dagens prisnivå (aktsid 1923). Som grund för sistnämnda yrkande har anförts att det under tiden för genomförande av de skadeförebyggande åtgärderna på fastigheten uppkommer betydande intrång för fastighetsägaren och hans familj. Dessutom uppkommer bestående intrång och värdeninskning genom minskad tak- och dörrhöjd i bostadshusets källarplan.

Kommunen har hävdatt att stennuren ligger på betryggande höjd över dämmningsgränsen. Ersättningsyrkandet bestrides därför helt (aktsid 1982) men kostnaden 2.000 kr i dagens prisnivå kan vitsordas såsom skälig i och för sig (aktsid 2063). I fråga om intrång hävdas att somardämmningsgränsens höjning endast innebär en viss ökning av varaktigheten av dämningen. Intrånget kan därför endast vara ringa och erbjudet belopp 500 kr är tillfyllest (aktsid 1983).

Vattendomstolen hänvisar till att höjning av ersättningarna för åtgärder ned tjärbränneri 25:4, kokhus 25:5, bostadshus 25:7 och båthus 25:6 icke ansetts erforderlig vid den allmänna behandlingen av skador på tekniska förenål.

Enligt vattendomstolens mening torde stennuren mot sjön icke behöva höjas till följd av regleringen. Yrkandet om ersättning härför ned 2.000 kr bör förty ogillas.

Något intrång torde icke uppkomma åfastigheten utöver vad som kan anses ersatt ned av sökanden erbjudna 500 kr.

Kommunen förpliktas utgiva ersättning ned de i ersättningslängden angivna beloppen för skada och intrång beträffande inägojord samt för åtgärder ned tjärbränneri, kokhus, bostadshus, båthus och brygga ävenson för allmänt intrång, i vilket avseende ersättningen bestämes till 500 kr.

Yrkandena om höjning av ersättningar för åtgärder vid de tekniska förenålen 25:4 - 25:7 samt för höjning av stennur ogillas.

Bucnåla 1:5, äg Göte Oskar Olsson

Sökanden har erbjudit ersättning för skada å tomtmark (ägofig 102-104) ned 298 kr 80 öre (aktsid 481, 1180 och 2074). Ersättningen har beräknats efter ett jordvärde vid fullständig torrläggning av 10.000 kr per ha. Sökanden har vidare erbjudit ersättning för brygga 20:3 ned 1.800 kr (aktsid 2055), för brygga 20:4 ned 250 kr (aktsid 481 och 2056) samt för en av Olsson ägd brygga 27:1 belägen inom Törestorp 1:1 ned 290 kr (aktsid 589 och 2055).

Fastighetsägaren har begärt att ersättningen för tomtmark måtte beräknas efter 50.000 kr per ha. Han har godtagit erbjudandet beträffande de tre bryggorna. Ifråga om tidigare befintlig bryggan 20:2 föreligger inget yrkande eftersom bryggan ej längre finns. Fastighetsägaren har vidare yrkat ersättning med 400 kr för uppfyllning av badstrand (aktsid 1591 och 1597). Han har slutligen yrkat att den s k Lillstugan som anlagts år 1953 måtte genom sökandens försorg höjas 30 cm.

Kommunen har nedgivit yrkandet beträffande badstrand (aktsid 1984) men bestritt övriga yrkanden (aktsid 2125).

Vattendonstolen finner med stöd av iakttagelser vid undersökning enligt 11 kap 45 § vattenlagen att Lillstugan är uppförd på plintar i vattnet med underdelen på höjden cirka + 115,55 m. Vid sådant förhållande torde någon ytterligare höjning av stugan icke erfordras. Yrkandet härom bör förty lämnas utan bifall.

Vidkommande värderingen av den ifrågavarande tomtmarken anser vattendonstolen sökandens erbjudande, vederbörligen uppräknat, innebära tillräcklig ersättning. Yrkandet om högre ersättning bör därför ej vinna bifall.

Erbjuden ersättning för gångstig 20:1 mellan Buenåla 1:5 och 1:1 bör upptagas under förevarande fastighet, eftersom stigen är till nytta enbart för denna (aktsid 443, 453, 477 och 481).

Kommunen förpliktas utgiva ersättning med de i ersättningslängden angivna beloppen för skada å inägojord (tomtmark) samt för åtgärder beträffande bryggor, badstrand och gångstig 20:1. Ersättningen för bryggan 27:1 inom Törestorp 1:1 upptages under sagda fastighet.

Yrkandena om höjning av den s k Lillstugan och om högre ersättning för mark lämnas utan bifall.

Djäkmenåla 1:31, äg Kurt Löfdal

Vattendonstolen finner de beträffande denna fastighet framställda yrkandena böra avskrivas från vidare handläggning eftersom fastigheten är belägen vid Havsjön och frågan om tillstånd till ytterligare reglering av denna sjö icke längre är aktuell sedan 1970 års deldom vunnit laga kraft.

Vattendonstolen avskriver de för fastigheten framställda yrkandena från vidare handläggning.

Ekeboryd 1:4, äg Johan Fredrik Karlsson
arr Gunnar Karlsson

Parterna är ense om grundbeloppen för ersättning för inägojord, jordbruksintrång, skogsmark och växande skog (aktsid 483, 1870) samt om ersättning för åtgärd beträffande skogsväg 17:4, brunn 19:2 och tre bryggor (aktsid 2122), därvid dock ersättningen för brunnen skall utdömas till Allan Gustavsson, Ekeboryd 1:8, som anlagt och nyttjar brunnen.

Fastighetsägaren har härutöver yrkat ersättning med 1.700 kr utgörande hela kostnaden för åtgärd med sjöbod i 1964 års prisnivå (aktsid 299, 806 och 2121). Vidare har fastighetsägaren för anläggande av 90 m väg över ägofig 208, 213 och 214 resp 221, 222 och 223 yrkat ersättning med 2.600 kr, därav 2.250 kr utgör kostnad för anläggande av vägen och resten ränta (aktsid 2121). Slutligen har han yrkat ersättning med 3.600 kr inkl ränta för anläggande av väg mellan ägofig 192 och 196 samt för höjning av vägen över ägofig 146 (aktsid 2121). Åtgärderna utfördes av fastighetsägaren år 1967.

Kommunen har erbjudit ersättning för sjöboden med ett till hälften reducerat belopp under åberopande av vad som anförts i den allmänna delen vid behandling av frågan om skador på tekniska föremål. Kommunen har beträffande den förstnämnda vägen erbjudit en ersättning av 150 kr under åberopande av att svårigheterna att taga sig ut till berörda ägofigurer tidigare varit lika stora med undantag av sommaren. Vägen är inte motiverad för att möjliggöra utfart endast under sommaren utan det är en väg, som under alla omständigheter likväl behövt anläggas. Det sistnämnda yrkandet om ersättning för vissa vägar har bestritts under framhållande av att dessa vägar ändock behövt anläggas för fastighetens behov. Om donstolen skulle finna att det föreligger rätt till ersättning, bör i vart fall beloppet jämkas med hänsyn till den värdehöjning som uppstått för fastigheten.

Fastighetsägaren har till stöd för sina yrkanden om ersättning för vägar åberopat yttrande 10.10.1973 av konsulterande ingenjören Walter F Andreasson (aktsid 2180-2181).

Vattendonstolen hänvisar till att höjning av ersättningen för åtgärder med sjöboden 25:6 icke ansetts erforderlig vid den allmänna behandlingen av skador på tekniska föremål. - Vidkommande frågan om ersättning för vägar till och över vissa ägofigurer finner vattendonstolen på de av kommunen angivna skälen, att kommunen icke bör förpliktas bidra till dessa vägar med mera än medgivet belopp 150 kr i dagens prisnivå.

Kommunen förpliktas utgiva ersättning med de i ersättningslängden angivna beloppen för skador och intrång å inägojord, skador å skogsmark och växande skog samt åtgärder med sjöbod och skogsväg 17:4. Härutöver förpliktas kommunen att utgiva ersättning enligt ersättningslängden för bidrag till väg och för inverkan å bryggor.

Ersättningen beträffande brunnen skall såsom framgår av er-

sättningslängden utgå till Allan Gustavsson.

Övriga yrkanden lämnas utan bifall.

Ekeboryd 1:3 och 1:5, äg Fritz Johansson

Johansson har yrkat (aktsid 1924) att sökanden utför höjning och förstärkning av en vägbank över ett kärr på fastigheten. Han har även yrkat ersättning med 500 kr för åtgärder som måste vidtagas på en av honom anordnad badplats, vilken kommer att skadas i samband med dämmningshöjningen.

Parterna har vid undersökning enligt 11 kap 45 § vattenlagen och vid huvudförhandlingen enats om ersättning dels med 300 kr för höjning och förstärkning av vägbanken dels med 300 kr för åtgärder vid badplatsen (aktsid 2064 och 2115). - Parterna torde också vara ense om ersättningarna för skada på inägojord, jordbruksintrång, skogsmark och växande skog samt för åtgärd beträffande brunn 16:4.

Vattendomstolen förpliktar kommunen att utgiva ersättning med de i ersättningslängden angivna beloppen för skada beträffande inägojord, jordbruksintrång, skogsmark och växande skog samt för höjning av vägbank och åtgärder vid badplats och brunn.

Ekeboryd 1:6, äg John Petersson

Parterna är ense om grundbeloppen för ersättning för inägojord, jordbruksintrång, skogsmark och växande skog (aktsid 488, 489, 1197, 1870, 1967) samt om ersättning för försvårad transport å väg (aktsid 2065 och 2116) och för åtgärd beträffande brunn 16:1 (aktsid 1989 och 2116).

Fastighetsägaren har härutöver yrkat ersättning för allmänt intrång i form av förfulning, otrivsel och minskat fastighetsvärde med 7.500 kr (aktsid 1925) samt till stöd för yrkandet anför: Efter därningen kommer fastighetens byggnader, gårdsplan och uppfart till fastigheten att bli belägna på ett näs med starkt försumpad mark och stillastående vattensanlingar på önsesidor. Härigenom uppkommer ett allvarligt intrång, som icke till rinliga kostnader torde kunna förebyggas genom åtgärd.

Kommunen har bestritt yrkandet om allmänt intrång (aktsid 1989). Vid besiktning kunde konstateras att byggnader, gårdsplan och uppfart i mycket stor utsträckning var skyddade från närliggande område med mindre torrlägningsdjup av trädriddar som växer i slänten. De nuvarande förhållandena kommer därför i stort att bibehållas.

Fastighetsägaren har vid undersökning enligt 11 kap 45 § vattenlagen tillagt att förekomsten av mygg kommer att öka på grund av att marken blir försumpad och stillastående vattensanlingar uppkommer.

Vattendomstolen har hållit syn på fastigheten och därvid konstaterat att det på västra sidan av fastigheten finns ett lågt liggande skogsparti med träd och sly. På östra sidan finns en äng med enstaka träd, därefter vidtar ett skogsparti med ganska tät vegetation av björk och sly. En försämrad torrläggning av de ifrågasvarande områdena på önsesidor om fastighetens boningshus måste anses innebära ett visst allmänt intrång av den art fastighetsägaren hävdar. Vattendomstolen uppskattar skälig ersättning för detta intrång till 1.000 kr.

Kommunen förpliktas utgiva ersättning med de i ersättningslängden angivna beloppen för skada och intrång beträffande inägojord, skada å skogsmark och växande skog samt för försvårad transport å väg, åtgärd beträffande brunn och allmänt intrång, i vilket sista avseende ersättningen bestämmes till 1.000 kr.

Ekeboryd 1:7, Långasjö Hembygdsförening

Fastighetsägaren har hävdad (aktsid 1925) att markområdet på fastigheten i huvudsak måste betecknas såsom park och ersättas därefter. Man har därför yrkat att ägofig 59, 60, 63, 66, 68 och 71 måtte ersättas såsom parkmark efter ett pris om 10.000 kr per ha i 1964 års prisnivå. Skadan på dessa ägofig beräknas uppgå till 36 procent. För övriga ägofig godkännes sökandens värdering med sedvanlig uppräknig.

Kommunen har beräknat att ett bifall till fastighetsägarens yrkande skulle innebära att föreslagen ersättning höjes från 236 kr 45 öre till 1.633 kr 60 öre (aktsid 1962 och 2064). Yrkandet bestrides emellertid ty vid besiktning av de aktuella områdena har icke kunnat iakttagas något i skötseln, vården eller beskaffenheten av områdena, som motiverar annan prissättning och värdering än den kommunen verkställt (aktsid 1950, 1990 och 2064).

Vattendomstolen beaktar att de ifrågavarande ägofigurerna besiktigats såväl vid undersökning jämlikt 11 kap 45 § vattenlagen som vid huvudförhandlingen. De iakttagelser som därvid gjorts kan icke anses motivera en sådan höjning av ersättningen som fastighetsägaren yrkat. Detta yrkande bör förty lämnas utan bifall. Parterna är i övrigt ense om skadevärderingen.

Kommunen förpliktas utgiva ersättning med de i ersättningslängden upptagna beloppen för skada och intrång beträffande inäggjord samt skada å skogsmark och växande skog.

Yrkandet om förhöjd ersättning beträffande viss mark lämnas utan bifall.

Hovgård 1:1 och 2:1, äg Rune Håkansson

Parterna är efter huvudförhandlingen ense om såväl ersättning för dämningsskador som ersättning för mark som toges i anspråk för jordvall vid Törns utlopp samt för annat markområde i anslutning därtill (aktsid 267, 492, 638, 1925, 1991, 2059 och 2116).

Vattendonstolen förpliktar kommunen att utgiva ersättning med de i ersättningslängden angivna beloppen för dämningsskada å skogs-
mark och växande skog samt för mark, som beröres av byggnadsar-
betena.

Kabblanäs 1:1, äg Ole Jonas Carlström
arr Erik Jonsson

Parterna är efter huvudförhandlingen ense om grundbeloppen för ersättning för inägojord, jordbruksintrång, skogsmark och växande skog samt om ersättning för åtgärd beträffande bryggorna 23:2, 23:3 och 23:4 ävensom för höjning av väg 23:2.

Fastighetsägaren har härutöver yrkat ersättning för anläggande av cirka 45 m väg över ägofig 81 fram till ägofig 85 samt av cirka 45 m väg över ägofig 130 mellan ägofig 129 och 132 med ett belopp av tillhoppa 5.100 kr för den händelse fastighetsägaren själv skall utföra arbetet.

Kommunen har erbjudit en ersättning med 200 kr i 1964 års penningvärde för det intrång som uppstår genom att man i avsaknad av vägar måste någon gång använda sig av båt för att komma till onrådena. Tillträde till onrådena torde nämligen normalt ha skett från sjön under sommartid och över isen på vintern. Somnardämningens höjning kan i vart fall endast medföra en ringa försämring av framkomstmöjligheterna.

Vattendomstolen finner att ett anläggande av ifrågavarande vägar avsevärt skulle förbättra framkomstmöjligheterna på fastigheten. Højningen av sommardämningsgränsen motiverar endast ett bidrag till kostnaderna för dessa vägar, och detta bidrag har av vattendomstolen uppskattats till ett skäligt belopp om 1.000 kr i dagens prisnivå i ett för allt.

Kommunen förpliktas utgiva ersättning med de i ersättningslängden angivna beloppen för skador och intrång å inägojord, skador å skogsmark och växande skog samt åtgärder med bryggorna 23:2, 23:3 och 23:4 ävensom väg 23:2. Härutöver förpliktas kommunen att utgiva bidrag till anläggning av ytterligare två ägovägar inom fastigheten med det i ersättningslängden upptagna beloppet 1.000 kr.

Yrkandet om ytterligare ersättning för anläggande av vägar ogillas.

Karamåla 1:2, 1:5, äg Miles Karlsson

Parterna har vid huvudförhandlingen (aktsid 2123) anmält att de är ense om ersättningarna och att det sålunda icke kvarstår någon tvist. Utöver ersättning för skada på inägojord, skogsmark och växande skog (aktsid 497 och 500) skall sålunda ersättning utgå med 250 kr i dagens prisnivå för inverkan på ett inom fastigheten befintligt vattenhål (aktsid 632 och 2055).

Kommunen förpliktas utgiva ersättning med de i ersättningslängden angivna beloppen för skada beträffande inägojord, skogsmark och växande skog samt för inverkan på ett inom fastigheten befintligt vattenhål.

Karamåla 2:3, äg John och Ingeborg Niklasson

Fastighetsägarna: På udden som utgör del av ägofigurena 53 a och 54 finns en sommarstuga. Den runt stugan planerade och ansade marken är att hänföra till tomtmark. Arealen uppgår till cirka 1.200 m² och skadan beräknas till 43 procent. För denna skada yrkas efter ett pris av 10.000 kr/ha en tilläggsersättning med 516 kr. - I anslutning till tomtområdet finns en träbrygga på stenar. För höjning av bryggan yrkas ersättning med 250 kr (aktsid 1925 och 1926).

Kommunen har såsom talan slutligt bestämts (aktsid 1995 och 2117) medgivit tilläggsersättning med hälften av 516 kr, motsvarande ett markpris av 5.000 kr/ha. Kommunen har vidare medgivit det för bryggan yrkade beloppet. Överenskommelse har träffats om justering av erbjuden ersättning beträffande växande skog (aktsid 1967).

Vattendomstolen finner tilläggsersättningen för tomtmark böra beräknas efter ett såsom skäligt ansett markpris av 5.000 kr/ha i 1964 års prisnivå. Halva det yrkade tilläggsbeloppet bör därför utdömas. Avdrag göres för den ersättning för skogsmark och växande skog på 400 m² av ägofig 53 a och 800 m² av 54 som eljest skulle ha utgått. I övrigt är parterna ense. Den medgivna ersättningen för skada å brygga torde hänföra sig till dagens prisnivå.

Kommunen förpliktas utgiva ersättning med de i ersättningslängden angivna beloppen för skador å skogsmark och växande skog, för tilläggsersättning beträffande viss tomtmark samt för skada å brygga.

Karamåla 2:4, äg Allan, Gun-Britt, Göte och Arne Hörling

Fastighetsägarna har yrkat (aktsid 1926) att tomtmarkspriset måtte sättas till 10.000 kr per ha. Yrkandet torde gälla ägofigurena 57-59 (aktsid 1962).

Kommunen har bestritt att skäl föreligger för höjning av ersättningserbjudandet, vilket utgår från 5.000 kr per ha (aktsid 1946, 1962 och 1996). Överenskommelse har träffats om viss justering av ersättning för skogsmark och växande skog (aktsid 1967).

Vattendomstolen beaktar att parterna vid undersökning jämlikt 11 kap 45 § vattenlagen varit överens om att ifrågavarande mark närmast utgöres av skogsmark, på vilken icke företagits några kultiveringsåtgärder. Med hänsyn till markens beskaffenhet finner vattendomstolen icke anledning föreligga för höjning av det till grund för ersättningen liggande markpriset. Yrkandet om sådan förhöjning bör förty ogillas.

Kommunen förpliktas utgiva ersättning med de i ersättningslängden angivna beloppen för skada beträffande inägojord, skogsmark och växande skog samt för höjning av brygga 9:1.

Fastighetsägarnas yrkande om förhöjning av ersättningen för inägojord (tomtmark) ogillas.

Karamåla 3:2, äg Karl Henning Johansson

Fastighetsägaren har yrkat (aktsid 1926) att tomtmarkspriset måtte sättas till 10.000 kr per ha. Yrkandet torde gälla ägofig 14-17, 20-22 (aktsid 1155, 1962).

Kommunen har bestritt att skäl föreligger för höjning av ersättningserbjudandet, vilket utgår från 5.000 kr per ha (aktsid 1946, 1962 och 1999).

Vattendomstolen beaktar att parterna vid undersökning jämlikt 11 kap 45 § vattenlagen varit överens om att ifrågavarande mark närmast utgöres av skogsmark, på vilken icke företagits några

kultiveringsåtgärder. Med hänsyn till markens beskaffenhet finner vattendomstolen icke anledning föreligga för höjning av det till grund för ersättningen liggande markpriset. Yrkandet om sådan förhöjning bör förty ogillas.

Kommunen förpliktas utgiva ersättning med de i ersättningslängden angivna beloppen för skada beträffande inägojord, skogsmark och växande skog samt för höjning av brygga 9:2 och justering av båtplats 9:3.

Fastighetsägarens yrkande om förhöjning av ersättningen för inägojord (tomtmark) ogillas.

Samf för Målatorp Södra 1:37 m fl, äganderätt tvistig

Ägaren av Målatorp Södra 2:5 och Soldattorpet 1:1 har gjort gällande att ifrågavarande samfällighet, som benämnes Granön, ingår i hans fastighet Soldattorpet 1:1 och felaktigt redovisats såsom samfällighet av sökanden (aktsid 1927). Eftersom även andra fastighetsägare inom Målatorp torde göra anspråk på Granön, föreslås att den ersättning, som kommer att utdömas för dämningsskador på skogsmark och växande skog, nedsättes hos länsstyrelsen såsom tvistig.

Kommunen förpliktas utgiva ersättning med de i ersättningslängden angivna beloppen för skada å skogsmark och växande skog. Såsom i ersättningslängden närmare anges skall beloppet, eftersom äganderätten till samfälligheten är tvistig, nedsättas hos länsstyrelsen.

Målatorp Södra 2:5, Soldattorpet 1:1, äg Torvald Johansson

Parterna är ense om ersättning för skada å inägojord, skogsmark och växande skog (aktsid 524, 1962, 1966, 2003 och 2117).

Fastighetsägaren har, såsom talan slutligt bestämts, yrkat utfyllnad av ägofig 182-183 (aktsid 1927), som utgöres av tomtmark, ut mot en av honom upplagd stenvmur mot sjön. Utfyllnaden behövs för att området skall kunna utnyttjas såsom tomt för sommarstuga. Alternativt yrkas ersättning med 2.000 kr.

Kommunen har bestritt yrkandet och hävdatt att befintlig byggnad endast utgöres av några stolpar med ett tak och att yrkade åtgärder är omotiverade.

Vattendomstolen beaktar att ifrågavarande ägofig besiktigats vid undersökning jämlikt 11 kap 45 § vattenlagen (aktsid 2060). De därvid verkställda iakttagelserna motiverar icke bifall till fastighetsägarens yrkande. Detta bör förty ogillas.

Kommunen förpliktas utgiva ersättning med de i ersättningslängden angivna beloppen för skada beträffande inägojord, skogsmark och växande skog.

Fastighetsägarens yrkande om åtgärd alternativt ytterligare ersättning vid tomtmarken ogillas.

Målatorp Södra 2:20, äg Ernst Rupert Svenssons dödsbo

Parterna är ense om ersättning för skada å skogsmark och växande skog samt för åtgärd beträffande brygga 23:6 och stenvmur (aktsid 526, 1927, 1962, 2004 och 2059).

Fastighetsägaren har dessutom yrkat (aktsid 1927) att tomtmarkspriset måtte sättas till 10.000 kr per ha. Yrkandet torde gälla ägofig 163-166, 172-175 (aktsid 1184, 1185 och 1962).

Kommunen har bestritt att skäl föreligger för höjning av ersättningserbjudandet, vilket utgår från 5.000 kr per ha (aktsid 1946, 1962 och 2004). Kommunen bestrider att vid stuga 23:12 finns någon stenläggning eller brygga som behöver åtgärdas (aktsid 2004).

Vattendomstolen beaktar att det vid undersökning jämlikt 11 kap 45 § vattenlagen antecknats att ifrågavarande markområde utgöres av blockig löväng. Marktäcket består i huvudsak av gräs av skogstyp, dock förekommer vissa planteringar och rabatter. Med hänsyn till markens beskaffenhet finner vattendomstolen icke anledning föreligga för höjning av det till grund för ersättningen liggande markpriset. Yrkandet om sådan förhöjning bör förty ogillas. Några tekniska föremål vid stuga 23:12 har icke kunnat återfinnas. Ersättningar bör därför ej utgå.

Kommunen förpliktas utgiva ersättning med de i ersättningslängden angivna beloppen för skada beträffande inägojord, skogsmark och växande skog samt för höjning av brygga 23:6 och åtgärder beträffande stenvall.

Fastighetsägarens yrkande om förhöjning av ersättning för inägojord ogillas. Yrkanden avseende tekniska föremål vid stuga 23:12 ogillas.

Näset 1:1, äg Ingvar Karlsson

Parterna är ense om ersättning för skada och intrång beträffande inägojord samt för skada på skogsmark och växande skog (aktsid 528, 529, 1928, 1963 och 2005). Parterna är jämväl ense om den längd stängsel, där fördrerade kostnader kommer att uppstå. Tvist

kvarstår beträffande prisfrågan för fördyrad stängselhållning.

Fastighetsägaren har, såsom han slutligt bestämt sin talan, med stöd av yttrande 20.9.1973 av ingenjören Walter F Andreasson (aktsid 2178-2179) yrkat åläggande för kommunen att verkställa sådan åtgärd som framgår av yttrandet. Åtgärden är avsedd att motverka förfulning samt skador på båtplats och båtfart. Alternativt yrkas för den händelse fastighetsägaren själv skall utföra åtgärden ersättning med 10.000 kr i dagens prisnivå. Om åtgärd icke vidtages kommer det att uppstå allvarlig och bestående förfulning framför fastighetens boningshus. Båtfart kommer dessutom att bli helt omöjliggjord. Det föreligger speciella förhållanden beträffande denna fastighet med hänsyn till en svagt sluttande strandmark, som vid dämning kommer att sättas under vatten.

Kommunen har förklarat att den inte anser det realistiskt med föreslagen åtgärd. För försvärad båtfart och annat intrång på fastigheten har emellertid erbjudits en ersättning med 2.000 kr i dagens prisnivå.

Parterna har i skriftväxlingen, vid undersökningen jämlikt 11 kap 45 § vattenlagen och vid huvudförhandlingen närmare utvecklat sina synpunkter på frågan om åtgärder mot förfulning och försvärad båtfart (aktsid 1928, 2005, 2066, 2067, 2117-2118 och 2134).

Vattendomstolen finner väl att visst intrång i form av förfulning kan tänkas uppkomma sedan regleringen genomförts. En åtgärd av föreslagen art och omfattning förefaller dock mindre praktisk och torde knappast komma att hjälpa upp förhållandena beträffande utsikten från boningshuset. Viss intrångsersättning för kvarstående förfulning bör emellertid tillerkännas fastighetsägaren. Vidare torde båtfart på fastigheten efter regleringens genomförande bli försvärad om icke särskild åtgärd vidtages

för att underlätta densamma. Ett skäligt ersättningsbelopp bör därför tillerkännas fastighetsägaren för vidtagande av dylik åtgärd. Vid en samlad bedömning finner vattendomstolen skäligt att bestämma intrångsersättningen i dessa två hänseenden till av sökanden erbjudet belopp av sammanlagt 2.000 kr. - Angående prisfrågan för fördyrad stängselhållning hänvisas till den allmänna behandlingen av skador på tekniska föremål.

Kommunen förpliktas utgiva ersättning med de i ersättningslängden angivna beloppen för skador och intrång beträffande inägojord, skada på skogsmark och växande skog, fördyrade stängselkostnader samt intrång beträffande båtfart och förfulning, i sistnämnda avseende med ett sammanlagt belopp av 2.000 kr i dagens prisnivå.

Parismåla 1:2, äg Sven Göte Arnold Tobiasson

Parterna är överens om ersättning för skada och intrång beträffande inägojord, för skada å skogsmark och växande skog samt för åtgärder med väg 5:1 och gångstig samt brunn 5:4 (aktsid 446, 531, 532, 1887, 1929, 1963, 1967, 2006 och 2064). Parterna är jämväl ense om den längd stängsel, där fördyrade kostnader kommer att uppstå. Tvist kvarstår endast beträffande prisfrågan för fördyrad stängselhållning.

Vattendomstolen hänvisar i kvarstående tvistefråga till vad som uttalats vid den allmänna behandlingen av skador på tekniska föremål.

Kommunen förpliktas utgiva ersättning med de i ersättningslängden angivna beloppen för skador och intrång beträffande inägojord, skada på skogsmark och växande skog, fördyrade stängselkostnader samt åtgärder beträffande väg 5:1, gångstig och brunn 5:4.

Parismåla 1:3, äg Elias Valfrid Karlsson

Parterna är ense om ersättning för skada och intrång beträffande inägojord, skada å skogsmark och växande skog samt för åtgärd med brunn 5:2 (aktsid 535, 982, 1887, 1929, 1963 och 2007). Parterna är även ense om längden stängsel, där fördyrade kostnader kommer att uppstå. Tvist kvarstår endast beträffande prisfrågan för fördyrad stängselhållning.

Vattendomstolen hänvisar i kvarstående tvistefråga till vad som uttalats vid den allmänna behandlingen av skador på tekniska föremål.

Kommunen förpliktas utgiva ersättning med de i ersättningslängden angivna beloppen för skador och intrång beträffande inägojord, jordbruksintrång, skada på skogsmark och växande skog samt fördyrade stängselkostnader och åtgärd beträffande brunn 5:2.

Parismåla 2:1, äg Erik Gustav Fridolf Karlsson

Parterna är överens om ersättning för skada och intrång beträffande inägojord, skogsmark och växande skog samt för åtgärd beträffande brunn 8:1 (aktsid 539, 540, 1887, 1929, 1964, 2008). Tidigare framställt yrkande om ersättning för stängsel har återkallats för att upptagas vid ett senare tillfälle.

Fastighetsägaren har härutöver yrkat ersättning med 10.000 kr i dagens prisnivå för uppkommande förfulning och otrivsel på fastigheten samt till stöd för sin talan anfört följande. Efter dämningen kommer man från fastighetens gårdsplan att få utsikt över ett cirka 8 ha stort område som täcks av vatten. Vid minsta avsänkning av sjöns vattenstånd kommer den svarta sjöbottnen upp och medför allvarlig förfulning. Befintlig trädridå kan möjligen

skydda något under sommaren men inte under höst och vår.

Kommunen har bestritt yrkandet. Den ökade sommardämmningsgränsen kommer icke att förändra områdets karaktär. Gårdsplanen är avskild mot de översvämmade områdena medelst en trädridå. Utsikten från gårdsplanen kommer därför inte att förändras i någon större utsträckning.

Vattendomstolen beaktar att fastigheten besiktigats både vid undersökning jämlikt 11 kap 45 § vattenlagen och vid syn i samband med huvudförhandlingen. Vid undersökningen har antecknats att området vid vattenståndet + 114,91 m är vattentäckt till en mindre del. Området utgöres delvis av kärrmark med sumpvegetation utan träd, medan den största delen av området är bevuxen med björk och al. Enligt vattendomstolens bedömning kommer en del av de avskärmande träden troligen att få svårt att klara det höjda vattenståndet, men åtskilliga träd kommer med säkerhet att kvarstå och utsikten från boningshuset torde inte bli avsevärt försämrad. Visst mindre intrång synes emellertid uppstå, vilket av vattendomstolen beräknats bli skäligen ersatt med ett belopp av 500 kr.

Kommunen förpliktas utgiva ersättning med de i ersättningslängden angivna beloppen för skador och intrång beträffande inägojord, skogsmark och växande skog, för åtgärd beträffande brunn 8:1 samt beträffande förfullning, i sistnämnda avseende med ett belopp av 500 kr i dagens prisnivå.

Plaggebo 2:7, äg K-G, Lars och Jonas Åhlund m fl

Parterna är överens om ersättning för skada å skogsmark och växande skog samt för åtgärd med brunn 19:4 (aktsid 546, 1912), 2009, 2010, 2053 och 2054).

Fastighetsägarna har ifråga om kommunens erbjudande om ersättning

med 572 kr för tomtmark, ägofig 19:172 b, hävdad att ersättningen bör beräknas efter 3 kr per m² istället för 50 öre per m². Kommunen synes icke ha varit konsekvent i sina ersättningserbjudanden beträffande tomtmark. Beträffande uppröjning av badstrand och höjning av gångväg yrkas i första hand att kommunen verkställer erforderliga åtgärder. I andra hand yrkar fastighetsägarna ersättning med 2.000 kr för uppröjning av ny badstrand och med 3.500 kr för höjning av gångväg till badstranden, båda beloppen beräknade i 1972 års prisnivå.

Kommunen har hävdad att erbjuden ersättning för tomtmark är tillräcklig samt förklarat att man vid skadeberäkningen tagit till ett stort område som ansetts vara tomtmark. Rimligtvis kan inte ett sådant område åsättas samma värde per m² som ett mindre. Vid besiktning av förhållandena på fastigheten har någon gångväg till badstranden icke kunnat återfinnas. En stig till platsen finns emellertid. För arbete med uppröjning av badplatsen 17:1 erbjuder kommunen ersättning med 200 kr i 1964 års prisnivå. Beträffande gångstigen anser kommunen att densammans höjdläge på nivån + 115,20 m är tillräcklig för att man skall kunna komma fram på den. Förslagsvis bör här utgå en ersättning av 200 kr i 1964 års prisnivå såsom någon form av intrångsersättning.

Vattendomstolen bedömer den erbjudna ersättningen för tomtmark vederbörligen uppräknad utgöra tillräcklig ersättning. Yrkandet om högre ersättning bör därför ej vinna bifall.

Vidkommande badstrand och gångstig torde sökandens erbjudande vara skäligt. Ersättningen bör förty bestämmas till av kommunen erbjudna belopp.

Kommunen förpliktas utgiva ersättning med de i ersättningslängden angivna beloppen för skada på inägojord, skogsmark, växande

skog samt för åtgärder beträffande brunn 19:4, badplats 17:1 och gångstig.

Yrkandena om högre ersättning för mark och för ytterligare åtgärder med badstrand och gångstig ogillas.

Plaggebo 2:13, äg Gösta Åhlund

Parterna är överens om ersättning för skada å brunn 19:3 och stenbrygga (aktsid 1888, 1912, 2012, 2054 och 2126).

Fastighetsägaren har beträffande sökandens erbjudande om ersättning för ägofig 19:71 och 19:72, som utgöres av tomtmark, begärt att ersättningen skall beräknas efter 5 kr per m² och icke efter 50 öre per m² som sökanden erbjudit.

Kommunen har bestritt yrkandet och vidhållit sitt erbjudande.

Vattendomstolen finner sökandens erbjudande om ersättning för mark, vederbörligen uppräknat, utgöra tillräcklig ersättning. Yrkandet om högre ersättning bör förty ogillas.

Kommunen förpliktas utgiva ersättning med de i ersättningslängden angivna beloppen för skada å inägojord samt för åtgärder beträffande brunn 19:3 och stenbrygga.

Yrkandet om högre markersättning ogillas.

Skälstånga 1:4, äg Hulda Karlsson m fl

Parterna är överens om ersättning för skada beträffande inägojord, skogsmark och växande skog, för uppgrusning av väg och utfyllnad vid tvättstuga 28:9 samt för åtgärd beträffande

brunn 28:3 (aktsid 553, 1888, 1930, 1967 och 2014). Tvist kvarstår endast beträffande frågan om skäligheten av reducering till hälften av ersättning för åtgärd beträffande båthus 28:8.

Vattendomstolen hänvisar i kvarstående tvistefråga till att höjning av ersättningen för åtgärd med båthuset 28:8 icke ansetts erforderlig vid den allmänna behandlingen av skador på tekniska föremål.

Kommunen förpliktas utgiva ersättning med de i ersättningslängden angivna beloppen för skador beträffande inägojord, skogsmark och växande skog, för åtgärd med båthus samt för grusning av väg med utfyllnad vid tvättstuga 28:9 och åtgärd beträffande brunn 28:3.

Trollemåla 2:2, äg Gunnar Karlsson

Parterna är ense om ersättning för skogsmark och växande skog samt för åtgärd beträffande väg 8:4 (aktsid 576 och 2123).

Fastighetsägaren har hävdatt att det för att komma fram till fastmarken, som begränsas av ägofig 108, erfordras en väg över ägofig 107. Vägen får en längd av cirka 30 m och ersättning för denna yrkas med 750 kr. Ytterligare en väg om 35 m längd behöver dessutom höjas. Sakägaren åtar sig att själv utföra höjningen men yrkar ersättning härför med 1.000 kr. Alternativt och om väg till område ovanför ägofig 8:108 icke anordnas yrkas inlösen eller ersättning för totalskada å området, som har en areal av 460 m². - Fastigheten innehåller mest skogsmark, därav beröres mer än 40 procent av regleringen. Med hänsyn till prisutveckling och värdet på skogsfastigheter bör särskild intrångsersättning utgå, vilken på grund av skadans omfattning bör bestämmas till 10.000 kr.

Kommunen har bestritt skyldighet att svara för kostnaderna för tillfartsväg till det ifrågavarande markområdet. Värdet å marken uppskattas till 15 kr och det är ej motiverat med en kostnad av 750 kr för speciell tillfartsväg. För skadan på marken erbjudes 15 kr. Den andra vägen behöver icke höjas ty den ligger på höjden + 115,40 m, vilket måste anses tillräckligt, särskilt som vägen endast användes för skogskörslor. Yrkandet bestrides. Som ersättning för allmänt intrång å fastigheten erbjudes 2.000 kr i dagens prisnivå och yrkandet i övrigt bestrides.

Vattendomstolen finner med hänsyn till markens beskaffenhet vid den föreslagna nya vägen och till den befintliga vägens höjdläge endast befogat med den av kommunen erbjudna markersättningen. För allmänt intrång å fastigheten torde det av kommunen erbjudna beloppet vara fullt tillräckligt. Yrkandena om ytterligare ersättning i dessa delar bör därför ogillas.

Kommunen förpliktas utgiva ersättning med de i ersättningslängden angivna beloppen för skada beträffande skogsmark och växande skog, för allmänt intrång och för åtgärd beträffande väg 8:4.

Fastighetsägarens yrkanden i övrigt ogillas.

Törsbo 2:2, äg Ernst Henriksson

Parterna är ense om ersättning för skada och intrång beträffande inägojord samt skada å skogsmark och växande skog (aktsid 600, 1933, 1872, 1965 och 1967). Parterna är även ense om längden stängsel, där fördyrade kostnader kommer att uppstå. Tvist kvarstår endast beträffande prisfrågan för fördyrad stängselhållning.

Vattendomstolen hänvisar i kvarstående tvistefråga till vad som

uttalats vid den allmänna behandlingen av skador på tekniska föremål.

Kommunen förpliktas utgiva ersättning med de i ersättningslängden angivna beloppen för skador och intrång beträffande inägojord, skada på skogsmark och växande skog samt fördyrade stängselkostnader.

Törsbo 2:3, äg Albert Svensson

Parterna är ense om ersättning för skada och intrång beträffande inägojord samt skogsmark och växande skog (aktsid 602, 1872, 1933 och 1965). Parterna är jämväl ense om den längd stängsel, där fördyrade kostnader kommer att uppstå. Tvist kvarstår endast beträffande prisfrågan för fördyrad stängselhållning.

Vattendomstolen hänvisar i kvarstående tvistefråga till vad som uttalats vid den allmänna behandlingen av skador på tekniska föremål.

Kommunen förpliktas utgiva ersättning med de i ersättningslängden angivna beloppen för skador och intrång beträffande inägojord, skada på skogsmark och växande skog samt fördyrade stängselkostnader.

Törsbo 2:4, äg Arvid Bergstrand

Parterna är övecens om ersättning för skada och intrång beträffande inägojord, skogsmark och växande skog samt för åtgärder med brunn 3:4 (aktsid 604, 1872, 1887, 1934 och 1965). Parterna

är jämväl ense om den längd stängsel, där fördyrade kostnader kommer att uppstå. Tvist kvarstår endast beträffande prisfrågan för fördyrad stängselhållning.

Vattendomstolen hänvisar i kvarstående tvistefråga till vad som uttalats vid den allmänna behandlingen av skador på tekniska föremål.

Kommunen förpliktas utgiva ersättning med de i ersättningslängden angivna beloppen för skador och intrång beträffande inägojord, skada på skogsmark och växande skog, fördyrade stängselkostnader samt åtgärder beträffande brunn 3:4.

SKADEREGLERING BETRÄFFANDE SÄRSKILDA TEKNISKA FÖREMÅL

Teleledningar

Kommunen har i ansökan (aktsid 239) redovisat att det utmed Törn finns en del telefonledningar med stolpar, som står i vattnet vid vinterdämmningsgränsen + 115,27 m eller vid sommar-dämmningsgränsen + 114,77 m. Höjning av sommar-dämmningsgränsen till + 115,07 m medför att vattnet stiger till en del stolpar, som hittills varit fria från vatten under sommartid. Förslag till åtgärder bör uppgöras i samråd med televerket. Fördelning av kostnaderna mellan televerket och sökanden bör ske med beaktande, dels av den inverkan som televerket redan är skyldigt att tåla, dels av den ytterligare inverkan som höjningen av sommar-dämmningsgränsen medför och dels av den standardförbättring som uppnås för televerket. Berörda ledningsstolpar har redovisats i särskild förteckning (aktsid 456-457).

Televerket har i inlägga till vattendomstolen 24.7.1967 (aktsid 1534) förklarat sig intet ha att erinra mot företaget under förutsättning att full ersättning utgår för televerkets utgifter för flyttning och justering av stolplinjer och ledningar. I brev

10.8.1972 till Noréns Ingenjörbyrå (aktsid 1969) har verket konstaterat att vissa telefonstolpar efter regleringen kommer att stå i vatten och därför måste flyttas. Kostnaden härför har preliminärt beräknats till 7.000 kr. Det förutsattes att kommunen i god tid beställer arbetet hos verket och att den verkliga kostnaden för undanflyttningen erlægges till verket efter utfört arbete.

Kommunen har i skriftväxlingen och vid huvudförhandlingen (aktsid 1952-1953 och 2112) bestritt att utgiva mer än halva kostnaden för erforderliga åtgärder samt begärt att vattendomstolen måtte uttala sig om kostnadernas fördelning. Det av televerket uppgivna beloppet 7.000 kr ifrågasattes icke. Som grund för ställningstagandet har åberopats att företaget icke innebär någon ändring av vinterdämningen. I en del fall står stolpar i vatten vid vinterdämningsgränsen och är därmed utsatta för inverkan av is. Sommardämningsgränsens höjning medför en viss försvåring att nå stolparna, och fyllning vid dessa eller spångning kan därför vara motiverad. Åtgärder är emellertid till nytta året om, och det kan icke vara rimligt att kommunen skall svara för hela kostnaden för åtgärder, eftersom dämningshöjningen endast avser cirka 1/3 av året. En halvering av kostnaderna mellan televerket och kommunen måste anses vara ett generöst erbjudande åt ledningarnas ägare.

Vattendomstolen finner på samma skäl som beträffande sakägarnas tekniska föremål att kommunen icke gentemot televerket är berättigad till jämkning av sitt ansvar för kostnaderna för erforderliga åtgärder med berörda telestolpar. Eftersom utredning saknas om den slutliga kostnaden i detta avseende, bör ersättning icke utdönas med ett fixerat penningbelopp, utan kommunen bör här åläggas svara för hela televerkets självkostnad för flyttning av de telestolpar, som berörs av sommardämningsgrän-

sens höjning.

Vattendomstolen förpliktar kommunen att till televerket återgälda verkets hela självkostnad för flyttning av de telefonstolpar, vilka av parterna bedöms nödvändiga att flytta till följd av tillståndet att därma till höjden + 115,07 m året runt. Skulle tvist uppstå rörande vilka telefonstolpar som behöver flyttas, har part att skriftligen anmäla sådan fråga till vattendomstolen för avgörande.

Kraftledningar

Sydkraft har i brev 26.10.1973 (aktsid 2199) meddelat att överenskommelse träffats för intrång på Sydkrafts ledningar vid Törn.

Vissefjärda Elektriska Andelsförening har i brev 24.10.1973 (aktsid 2200) bekräftat att åtgärder med föreningens ledningsstolpar icke erfordras och att några ersättningskrav icke föreligger.

Vattendomstolen: Frågorna om ersättning för regleringens inverkan på anläggningar tillhörande Sydkraft eller Vissefjärda Elektriska Andelsförening avskrivs från vidare handläggning.

Allmänna vägar och järnvägar

Vägförvaltningen och Statens Järnvägar har förbehållit sig rätt att föra talan om ersättning för oförutsedd skada.

Kommunen har icke haft något att erinra mot dessa förbehåll.

Vattendomstolen hänvisar vägförvaltningen och Statens Järnvägar att, för den händelse skada skulle uppkomma på dem tillhöriga anläggningar, föra talan i den för oförutsedda skador nedan i denna deldom stadgade ordningen.

ERSÄTTNINGSLÄNGD

Vattendomstolen förpliktar kommunen att utgiva ersättningar för skador av företaget i enlighet med vad som upptages i denna ersättningslängd med därtill hörande betalningsföreskrifter.

Yrkandet om ränta på utdömda ersättningsbelopp (aktsid 1588) lämnas utan bifall.

Ersättningarna är i flertalet fall beräknade i enlighet med parternas överenskommelser, för vilka redogjorts ovan i denna deldom under rubriken "Skadereglering". Sålunda är erbjudna ersättningar för skada och intrång å inägojord, inklusive tomtmark, uppräknade med faktorn 2,15 och ersättningarna för skada å skogsmark och växande skog (för tidig avverkning och tillväxtförlust) beräknade efter ett pris av 85 kr/m³sk. Ersättningar för skador å tekniska föremål är i allmänhet uppräknade med faktorn 3,38, dock gäller beträffande brunnar faktorn 2,34. Vissa ersättningar av detta slag ävensom ersättningar för minskad trevnad och allmänt intrång är antingen överenskomna mellan parterna eller utdömda i dagens prisnivå, något som även gäller förekommande ersättningar för fördyrade stängselkostnader. Sådana ersättningar är icke uppräknade.

Enär företaget avser att tillgodose allmänt ändamål skall jämlikt 9 kap 50 § vattenlagen sådan förhöjning av ersättningarna som stadgas i 9 kap 48 § samma lag icke tillämpas.

I övrigt hänvisas till att tvistiga frågor om ersättningar behandlas ovan under rubriken "Skadereglering beträffande vissa enskilda fastigheter".

Ersättningsbeloppen har vid uträkningen avjämnats till närmast högre krontal.

De i längden lämnade uppgifterna om ägare eller arrendator av fastighet eller tekniskt föremål är grundade på parternas upp-

lysningar och innefattar sålunda icke något rättsligt avgörande av sådan fråga. Kommunen har därför att klargöra aktuella förhållanden i denna del, innan utbetalning verkställs.

1.	2.	3.	4.
<u>Fastighet, tekn föremål, ägare el arrendator</u>	<u>Skadeslag</u>	<u>Ersätt- ning i kronor</u>	<u>Anm</u>
<u>Brinkabo 1:5</u> äg Ture Bernhard Magnusson	skogsmark växande skog	241 167	
<u>Brinkabo 2:2</u> äg Arne Allan Lennart Peterson	skogsmark växande skog	244 142	
<u>Buemåla 1:1</u> äg Domänverket arr Erik och John Johansson	inägojord jordbruksintrång skogsmark växande skog	6.066 1.484 24.667 12.052	
arr Olle Davidsson	höjning av väg 22:2 och 25:3 fördjupning av brunn 25:2 justering av badplats 26:7	4.056 1.404 338	
arr Helge Erlands- son	höjning av sten- brygga 23:1 uppröjning av badplats fördjupning av brunn 23:1	845 200 819	
arr Stig Thorstens- son	höjning av stuga 25:12 och tomt minskad trevnad och intrång	1.690 1.130	

1.	2.	3.	4.
<u>Buemåla 1:1</u> A Johansson äg av brygga och båthamn	brygga 25:1 båthamn	845 1.014	
J Gustavsson äg av brygga	brygga 20:1	1.183	
arr Eskil Malmberg	justering av båtplats 23:2 anläggande av enkel spång	440 100	
äg av tvättstuga okänd	uppgrusning vid tvättstuga 25:10	423	ok
<u>Buemåla 1:2</u> äg Johan Emil Karlsson	inägojord brygga 28:1 brunn 28:2	461 981 1.872	
<u>Buemåla 1:3</u> äg Hjalmar Johans- son	brunn 28:1	2.106	
<u>Buemåla 1:4</u> äg Gustav Erik Einar Jonsson	inägojord jordbruksintrång tjärbränneri kokhus bostadshus båthus brygga 25:4 allm intrång	2.744 1.099 507 169 3.380 2.366 2.197 500	

1.	2.	3.	4.
<u>Buemåla 1:5</u> äg Göte Oskar Olsson	inägojord (tomtmark)	643	
	brygga 20:3	6.084	
	" 20:4	845	
	badstrand	400	
	gångstig 20:1	507	
<u>Ekeboryd 1:4</u> äg Johan Fredrik Karlsson arr Gunnar Karlsson	inägojord	1.243	n
	jordbruksintrång	508	n
	skogsmark	12.260	n
	växande skog	10.924	n
	sjöbod	2.873	
	skogsväg 17:4	2.366	
	väg	150	
	3 bryggor	300	
Allan Gustavsson äg av brunn	brunn 19:2	1.170	
<u>Ekeboryd 1:3 och 1:5</u> äg Fritz Johansson	inägojord	43	
	jordbruksintrång	18	
	skogsmark	1.429	
	växande skog	456	
	brunn 16:4	1.989	
	höjning och för- stärkning av väg- bank	300	
	åtgärder vid bad- plats	300	
<u>Ekeboryd 1:6</u> äg John Petersson	inägojord	3.508	n
	jordbruksintrång	4.184	n
	skogsmark	8.270	n
	växande skog	5.552	n
	väg	150	
	brunn 16:1	1.170	
	allmänt intrång	1.000	n

1.	2.	3.	4.
<u>Ekeboryd 1:7</u> äg Långasjö Hem- bygdsförening	inägojord jordbruksintrång skogsmark växande skog	308 125 3.324 68	
äg av brygga okänd	brygga 16:1	474	ok
<u>Ekeboryd 1:8</u> äg J T Ljung el Allan Gustavsson	brunn 19:1	1.638	n-tv
<u>Hovgård 1:1 och 2:1</u> äg Rune Håkansson	skogsmark växande skog mark för byggnads- arbeten: skogsmark växande skog tillägg för skogs- mark och växande skog	10.161 2.795 251 149 574	n n n n n
<u>Hovgård 3:1</u> äg Karlskrona kommun	skogsmark växande skog mark för byggnads- arbeten: skogsmark växande skog	103 48 28 31	n n n n
<u>Kabblanäs 1:1</u> äg Ole Jonas Carl- ström arr Erik Jonsson	inägojord jordbruksintrång skogsmark växande skog brygga 23:2 " 23:3 " 23:4 väg 23:2 bidrag till två vägar	3.635 817 18.280 7.614 1.420 2.366 1.792 2.197 1.000	n n n n n

1.	2.	3.	4.
<u>Karamåla 1:2 och 1:5</u> äg Miles Karlsson	1:2		
	skogsmark	7.868	n
	växande skog	8.170	n
	1:5		
	inägojord	143	n
	skogsmark	1.129	n
	växande skog	321	n
<u>Karamåla 1:4</u> äg Ernst Ragnar Håkansson	inägojord	318	
	skogsmark	715	
	växande skog	501	
<u>Karamåla 2:3</u> äg John och Inge- borg Niklasson	skogsmark	1.817	
	växande skog	770	
	tillägg för tomtmark	555	
	brygga	250	
<u>Karamåla 2:4</u> äg Allan, Gun-Britt, Göte och Arne Hör- ling	inägojord	88	
	skogsmark	2.740	
	växande skog	1.991	
	brygga 9:1	2.197	
<u>Karamåla 2:5</u> äg Ygge Johansson	inägojord	1.362	n
	jordbruksintrång	1.043	n
	skogsmark	1.744	n
	växande skog	898	n
<u>Karamåla 2:5 och 2:6</u> <u>samf</u> äg Gustav Johansson m fl	skogsmark	121	

1.	2.	3.	4.
<u>Karamåla 2:6</u> äg Olof Nilsson	inägojord	1.075	n
	jordbruksintrång	783	n
	skogsmark	3.138	n
	växande skog	1.715	n
<u>Karamåla 3:2</u> äg Karl Henning Johansson	inägojord	131	
	skogsmark	2.796	
	växande skog	1.237	
	brygga 9:2	1.082	
	båtplats 9:3	507	
<u>Karamåla 3:3</u> äg Per Oskar Augustin Karlsson	skogsmark	2.130	
	växande skog	1.393	
<u>Karamåla 3:5 och 3:6</u> äg Bertil Niklasson	3:5		
	skogsmark	2.245	n
	växande skog	1.431	n
	3:6		
	skogsmark	1.506	n
	växande skog	582	n
<u>Karamåla 3:7</u> äg Karl Oskar Len- nart Carlsson	skogsmark	8.717	n
	växande skog	3.299	n
<u>Karamåla 3:8</u> äg Edit Maria Karlssons dödsbo	skogsmark	3.570	n
	växande skog	2.220	n

1.	2.	3.	4.
<u>Målatorp Södra</u>	skogsmark	376	
<u>Södergård 1:37</u>	växande skog	255	
äg Gustav Torvald Johansson	markers för jord- vall på Törestorp 1:1:		
	skogsmark	3	
	växande skog	3	
<u>Samf för Målatorp</u>	skogsmark	237	n-tv
<u>Södra 1:37 m fl</u>	växande skog	79	n-tv
äg.rätt tvistig			
<u>Målatorp Södra 2:5</u>	inägojord	46	
<u>Soldattorpet 1:1</u>	skogsmark	817	
äg Torvald Johansson	växande skog	541	
<u>Målatorp Södra 2:20</u>	inägojord	284	n
äg Ernst Rupert Svens- sons dödsbo	skogsmark	3.602	n
	växande skog	1.770	n
	brygga 23:6	845	
	stenmur	200	
<u>Näset 1:1</u>	inägojord	8.920	n
äg Ingvar Karlsson	jordbruksintrång	5.659	n
	skogsmark	748	n
	växande skog	446	n
	stängsel	830	
	intrång (båtfart, förfulning)	2.000	n
<u>Parisåla 1:2</u>	inägojord	1.324	n
äg Sven Göte Arnold Tobiasson	jordbruksintrång	949	n
	skogsmark	5.072	n
	växande skog	4.206	n
	väg 5:1	8.112	
	gångstig	300	
	stängsel	690	
	brunn 5:4	1.989	

1.	2.	3.	4.
<u>Samf för Parismåla</u> <u>1:2 m fl</u> äg Sven Göte Arnold Tobiasson	skogsmark växande skog	50 34	
<u>Parismåla 1:3</u> äg Elias Valfrid Karlsson	inägojord jordbruksintrång skogsmark växande skog stängsel brunn 5:2	3.571 2.623 1.480 1.245 260 1.755	n n n n
<u>Parismåla 1:4</u> äg John Martin Albert Persson	inägojord jordbruksintrång skogsmark växande skog brunn 5:3	2.188 876 1.966 1.218 1.755	n n n n
<u>Parismåla 2:1</u> äg Erik Gustav Fri- dolf Karlsson	inägojord jordbruksintrång skogsmark växande skog intrång brunn 8:1	2.829 1.684 1.270 845 500 2.165	n n n n n
<u>Kronoparken Plaggebo</u> <u>1:11 och 2:9</u> äg Domänverket	1:11 inägojord jordbruksintrång 2:9 inägojord jordbruksintrång skogsmark växande skog	 859 344 3.185 1.275 2.188 1.945	

1.	2.	3.	4.
<u>Plaggebo 1:11 och 2:9</u> Anders Cederblad äg av boningshus på ofri grund el domänverket	brunn 19:5	2.223	n-tv
<u>Plaggebo 2:5</u> äg Karl Fredrik Eliasson	skogsmark	985	
	växande skog	610	
<u>Plaggebo 2:7</u> äg K-G, Lars och Jonas Åhlund m fl	inägojord (tomt- mark)	1.230	n
	skogsmark	5.443	n
	växande skog	4.524	n
	brunn 19:4	1.755	
	badplats	676	
	gångstig	676	
<u>Plaggebo 2:13</u> äg Gösta Åhlund	inägojord (tomt- mark)	39	
	brunn 19:3	1.755	
	stenbrygga	676	
<u>Skälstånga 1:2 o 1:3</u> äg Sigfrid Fransson	1:2		
	inägojord	157	n
	jordbruksintrång	65	n
	skogsmark	7.659	n
	växande skog	1.607	n
	1:3		
	inägojord	104	n
	skogsmark	2.186	n
	växande skog	744	n
	badplats 26:3	338	
<u>Samf för Skälstånga</u> <u>1:3 m fl</u> äg Sigfrid Fransson m fl	skogsmark	144	
	växande skog	13	

1.	2.	3.	4.
<u>Skälstånga 1:4</u> äg Hulda Karlsson m fl	inägojord	867	
	skogsmark	42	
	växande skog	31	
	båthus 28:8	2.535	
	grusning och utfyllnad 28:9	2.704	
	brunn 28:3	2.106	
<u>Skälstånga 1:5</u> äg Johan Peter Ferdinand Karlsson	inägojord	23	
	skogsmark	79	
	växande skog	64	
<u>Skäppebo 1:1</u> äg Vissefjärda pastorat arr Artur Fagerström (huvudgården)	inägojord	932	n
	skogsmark	86.374	n
	växande skog	51.806	n
	mark för byggnadsarbeten:		betr mark för byggn.-arb avgår 610:-, som utdömts i 1970 års deldom
	skogsmark	900	
	växande skog	131	
	vägar 10:1, 13:1, 17:1	1.690	
	" 13:2	676	
	" 14:1, 18:1	10.140	
	" 17:2	9.464	
" 17:3	338		
ev äg av brunn Stig Carlzon	brunn 13:1	1.170	n-tv
<u>Skäppebo 1:1</u> äg Vissefjärda pastorat arr Josef Ottosson (Klintemålen)	inägojord	2.519	n
	jordbruksintrång	1.441	n
	brunn 17:1	1.404	
	" 17:3	468	

1.	2.	3.	4.
<u>Skäppebo 1:1</u> Ernst Fransson äg av brygga	brygga 13:1	812	
arr Stig Carlzon	brygga 17:1 höjning av strandplan	2.704 300	
<u>Skäppebo 1:5</u> äg N F R Karlman	skogsmark växande skog	471 510	avgår 580:-, som utdönts i 1970 års deldom
<u>Skäppebo 1:9</u> äg Josef Ottosson	brunn 17:2 inägojord och jordbruksintrång	1.638 11	
<u>Stekaremåla 1:3</u> äg Gustav Tage Karlsson	inägojord jordbruksintrång skogsmark växande skog	1.500 1.720 14 13	
<u>Stekaremåla 1:6</u> äg Sven Gottfrid Einar Liljeberg	inägojord jordbruksintrång skogsmark växande skog	9 5 172 129	
<u>Stekaremåla 1:14</u> äg Rune Karlsson	skogsmark växande skog	3.957 3.188	n n
<u>Tinkelsbo 1:2</u> äg Erik Gunnar Pettersson	skogsmark växande skog	2.790 2.517	n n

1.	2.	3.	4.
<u>Tinkelsbo 1:3</u> och 1:4 B äg Sigvard Birkerud arr Bertil Svensson	skogsmark växande skog	672 437	
<u>Tinkelsbo 1:4 A</u> äg Anna Gunhild Elisa Johansson	inägojord jordbruksintrång	23 11	
<u>Trollamåla 1:2 B</u> äg Karl Aldo Svens- son	inägojord tomtmark jordbruksintrång skogsmark växande skog	1.415 100 2.234 458 389	
<u>Trollamåla 2:2</u> äg Gunnar Karlsson	skogsmark "skogsmark vid ägo- fig 8:108" växande skog väg 8:4 allmänt intrång	7.932 26 5.169 6.084 2.000	n n n n n
<u>Trollamåla 2:3</u> äg Sölve Davidsson	skogsmark växande skog väg 8:2 " 8:3	9.380 9.490 1.521 1.352	n n n n
<u>Trollamåla 2:4</u> äg Edla Pettersson m fl	skogsmark växande skog väg 8:1	8.013 6.029 676	n n n

1.	2.	3.	4.
<u>Trollenåla 2:5</u> äg Enar Carlsson	inägojord	1.953	n
	jordbruksinträng	2.391	n
	skogsmark	17.884	n
	växande skog	12.137	n
	väg 12:1	845	
<u>Trollenåla 2:6</u> äg Erik Alm	inägojord	3.269	n
	jordbruksinträng	1.323	n
	skogsmark	764	n
	växande skog	425	n
<u>Törestorp 1:1</u> G O Olsson äg av brygga	brygga 27:1	981	
K Jönsson äg av brygga	brygga 27:2	1.014	
<u>Törestorp 2:1 och</u> <u>Målatorp 1:37</u> äg Ture Karlssons dödsbo arr Karl Jönsson	inägojord	449	n
	jordbruksinträng	181	n
	skogsmark	15.950	n
	växande skog	5.105	n
	mark för jordvall:		
	inägojord	246	n
	skogsmark	38	n
	växande skog	25	n
	brunn 27:2	2.106	
	äg av bryggor okänd	bryggor 24:1	609
" 24:2		372	ok
" 24:3		643	ok

1.	2.	3.	4.
<u>Törestorp 2:2</u> äg Emmaboda kommun	inägojord jordbruksintrång skogsmark växande skog brygga 26:1 badstrand	38 16 115 21 710 2.000	
<u>Törsbo 1:2</u> äg Helena Matilda Magnusson	inägojord jordbruksintrång skogsmark växande skog brygga 5:2 " 6:1 a brunn 6:1	1.527 437 981 842 812 609 2.808	
Siri Philipsson äg av brygga	brygga 6:1	2.704	
<u>Samf för Törsbo</u> <u>1:2 m fl</u> c/o Helena Matilda Magnusson	skogsmark växande skog	91 84	
<u>Törsbo 1:3</u> äg John Alrik Gunnar Johansson	inägojord jordbruksintrång skogsmark växande skog brunn 6:4 brygga 6:4	3.504 3.096 9.710 8.528 2.106 643	n n n n
Herbert Johansson äg av brygga	brygga 6:2	1.183	
Viktor Ljungqvist äg av brygga	brygga 6:3	1.690	

1.	2.	3.	4.
<u>Törsbo 2:1</u> äg Sven Erik Karlsson m fl	vattenkraft inägojord	1.667 34	
<u>Törsbo 2:2</u> äg Ernst Henriks- son	inägojord jordbruksintrång skogsmark växande skog stängsel	876 155 1.504 1.390 190	
<u>Törsbo 2:3</u> äg Albert Svens- son	inägojord jordbruksintrång skogsmark växande skog stängsel	728 71 90 64 270	
<u>Törsbo 2:4</u> äg Arvid Berg- strand arr Harald och Henning Norlander	inägojord jordbruksintrång skogsmark växande skog brunn 3:4 stängsel	555 95 166 98 2.223 80	
<u>Törsbo 2:4</u> arr Harald och Henning Norlander	höjning av terrass brygga 5:1	250 2.704	
<u>Ådalen 1:1</u> äg Anna Maria Johansson	inägojord (tomtmark) intrång brunn 3:3	125 3 1.989	

1.	2.	3.	4.
<u>Ögruppen 3:1</u> äg Axel B Johansson	inägojord jordbruksintrång skogsmark växande skog bad- och båt- plats 5:3	296 78 10.380 8.240 676	n n n n
<u>Samf väg Södra Törsbo-Törngöl</u> äg Knappsmåla- Kullamåla vägsamf ordf John Magnus- son	väg 6:1	8.000	

För erläggande av ersättningarna fastställer vattendomstolen följande betalningsföreskrifter:

1. Föreskrivna ersättningar skall, därest utbetalning sker senare än ett år efter det denna deldom vunnit laga kraft i ersättningsfråga, uppräknas enligt konsumentprisindex från månaden för lagakraftvinnandet till senast kända och publicerade indextal för månad vid tidpunkten för utbetalning av ersättningsbelopp.

2. I de fall, då ersättning utdömts till fastighetsägare för skada eller intrång å mark eller för skada å skogsmark och växande skog inom utarrenderad egendom, skall kommunen, mot avdrag på den ägaren tillkommande ersättningen, till arrendatorn utbetala den del av ersättningen som kan anses belöpa på återstående arrendeperiod. Uppkommer vid tiden för utbetalningen tvist mellan kommunen, arrendator respektive fastighetsägare vid tillämpning av denna betalningsföreskrift, äger part genom skriftlig anmälan inom ett år från tvistens uppkomst påkalla vattendomstolens prövning av fördelningen. Nedsättning enligt 9 kap 55 § vattenlagen av det tvistiga beloppet må underlåtas i avbidan på sådan prövning. Sådant dröjsmål med ersättnings

utbetalning utgör ej hinder för ianspråktagande av tillstånd enligt denna deldom.

3. De ersättningsbelopp åt ägare av vissa fastigheter, vid vilka belopp i längden utsatts bokstaven "n" skall - jämte förekommande indextillägg - jämlikt 9 kap 54 § vattenlagen nedsättas hos länsstyrelsen i Kronobergs respektive Kalmar län såvitt fastigheten svarar för beviljad eller sökt penninginteckning samt inteckningens (pantbrevets) innehavare ej medgivit att ersättning utbetalas till vederbörande fastighetsägare. Kommunen har att ansvara för och utreda, huruvida nedsättning enligt dessa förutsättningar måste ske. Övriga ersättningsbelopp åt fastighetsägare och samtliga ersättningar åt arrendatorer eller ägare av tekniska föremål behöver icke nedsättas.

4. Ersättningsbelopp avseende fastigheter eller tekniska föremål, där äganderätten är tvistig, skall nedsättas jämlikt 9 kap 55 § vattenlagen. Vid sådana ersättningar har i ersättningslängden angivits beteckningen "n - tv".

5. Ersättningar för sådana tekniska föremål, där ägaren uppgivits vara okänd, må innehållas av kommunen intill dess någon annäler sig såsom ägare och därvid visar sig ha rätt till berörda föremål. Vid sådana ersättningar har i ersättningslängden angivits beteckningen "ok". Dröjsmål med sådan utbetalning utgör ej hinder för ianspråktagande av tillstånd enligt denna deldom.

6. Ersättningarna skall - med ovan under punkt 2 och 5 angivna undantag - erläggas innan arbete å ersättningstagarens mark verkställs eller åtgärd till förfång för denne vidtages med stöd av tillstånd enligt denna deldom. De i deldomen 14.8.1970 medgivna byggnadsarbetena må icke - med samma undantag - påbörjas (eller i förekommande fall fortsättas) innan de ersättningar, som avser dessa arbeten, utbetalats.

AVVERKNING OCH RÖJNING

Kommunen har framlagt förslag till bestämmelser om avverkning och röjning, vilka uppgivits huvudsakligen vara hämtade från utslag i andra vattenmål (aktsid 1950-1951).

Sakägarna har i huvudsak godtagit kommunens förslag. Skyldighet bör dock införas för kommunen att infordra uppgift från markägare, huruvida denne själv önskar verkställa avverkningen. Markägaren bör lämnas viss tidsfrist att avgiva svar i denna del och, om han själv skall avverka, erhålla minst en avverkningsssäsong inom vilken arbetet må utföras. Avverkningsområdet bör utmärkas och uppmätning av skogen bör ske oavsett vem som skall utföra avverkningen. En avverkningspremie på 10 kr/m³ bör utbetalas till markägare, som själv utför avverkning.

Kommunen har icke haft något att erinra mot de av sakägarna begärda tilläggen utom beträffande avverkningspremien, som enligt kommunens uppfattning icke bör sättas högre än till 8 kr/m³.

Vattendomstolen finner sig böra föreskriva nedan i domslutet upptagna bestämmelser, vilka grundar sig på kommunens förslag ned av sakägarna begärda tillägg. Avverkningspremien bör icke skäligen sättas högre än till 8 kr/m³.

Kommunen har att svara för avverkning av skog samt röjning av ris, buskar och mindre träd på de områden runt sjön Törn, vilka är belägna under höjden + 115,27 m, dock icke till den del sådana områden är belägna på ett avstånd av mer än fem meter från vattnet vid dämmningsgränsen + 115,07 m. Vid avverkning av träd må stubbar icke kvarlämnas med större höjd över markytan än 10 cm eller den högre höjd, som motsvarar överkanten av högsta utgående rotgren. Stubbar skall vara jämnt avsågade och utan s k fällkammor. Buskar skall avtagas vid markytan. Avverknings-

området skall omsorgsfullt städas från skogsprodukter, buskar, ris och annat avfall.

Kommunen skall i god tid före avverkningen utmärka avverkningsområdet på lämpligt sätt och svara för uppmätning av inom området befintlig skog på annan tillhörig fastighet. Uppmätningen skall på kommunens bekostnad verkställas av opartisk sakkunnig, därvid markägaren skall beredas tillfälle att närvara.

Avverknings- och röjningsarbetena må icke utföras förrän kommunen och markägaren träffat överenskommelse om ersättning för rotstående skog. Om parterna icke kan enas om sådan ersättning, skall av kommunen erbjudet belopp erläggas till markägaren i avräkning på den ersättning, som sedermera kommer att bestämmas av vattendomstolen. Det åligger därvid kommunen att skriftligen anmäla tvisten till vattendomstolen. När avräkningsersättning erlagts och tvisten anmälts, må avverkning och röjning därefter utföras utan hinder av att ersättningsfrågan ej prövats.

Kommunen är skyldig att innan avverkning och röjning företages skriftligen infordra uppgift från markägare, huruvida denne själv önskar utföra avverkningen och tillvarataga virket. Markägare har därvid en tidsfrist av tre månader för att avgöra denna fråga, varefter kommunen må ombesörja avverkningen, om markägaren icke tagit ställning. I de fall markägaren förklarat sig själv vilja verkställa avverkningen, men icke slutfört densamma inom ett år efter sådan förklaring, äger kommunen fullfölja avverkningen.

För avverkning som utföres av markägaren har kommunen att till denne utgiva en avverkningspremie av 8 kr/m³ virke enligt den tidigare föreskrivna uppmätningen.

Avverkning och röjning skall ha verkställts och godkänts vid besiktning, innan tillståndet till reglering av Törn må tagas i anspråk. Besiktning kommer på kommunens bekostnad att verkställas av fastighetsråd eller av annan person, som vattenrätts-

domaren kommer att utse. Kommunen skall för detta ändamål till vattenrättsdomaren anmäla, när avverkning och röjning slutförts.

FISKEAVGIFT

Fiskeriintendenten i nedre södra distriktet har i yttrande 15.9.1967 (aktsid 1545) föreslagit att fiskeavgift bör utgå med $\frac{2}{3}$ av maximalt belopp.

Kommunen har i inlaga 8.12.1967 (aktsid 1609) medgivit förslagen fiskeavgift, som uträknats till tillhoppa 140 kr/år. Sedermera har kommunen begärt att beloppet måtte kapitaliseras och utgå såsom ett engångsbelopp.

Fiskeriintendenten har vid huvudförhandlingen godtagit kommunens beräkning och förslag om engångsbelopp.

Vattendomstolen godtar det av parterna överenskomna årsbeloppet. Kapitalisering av beloppet bör ske efter 5 procent.

Vattendomstolen förpliktar kommunen jämlikt 2 kap 10 § vattenlagen att för främjande av fisket inom landet utgiva en engångsavgift om tvåtusenåttahundra (2.800) kr. Avgiften skall inbetalas till fiskeristyrelsen före utgången av kalenderåret näst efter det år, då reglering av Törn med stöd av tillstånd enligt denna deldom påbörjas.

VATTENTÄKTSFASTIGHET

Kommunen har såsom vattentäktsfastighet föreslagit Lyckeby 4:3 i Lösens socken, inom vilken fastighet vattenverket är beläget. Fastigheten tillhör kommunen.

Vattendomstolen förordnar att rätten att bortleda vatten från

Lyckebyån för framtiden skall vara förenad med fastigheten Lyckeby 4:3 i Lösens socken såsom vattentäktsfastighet.

VATTENSTÅNDSSKALA

Kommunen har i ansökan föreslagit att det i Törn i närheten av dammbyggnaden skall uppsättas en vattenståndsskala, som täcker registret + 114,0 m till + 115,3 m. På skalan skall höjderna + 115,27 m, + 115,07 m och + 114,30 m utmärkas på tydligt sätt.

Vattenavledningsföretaget Lyckebyån mellan Bånga damm och Fursjön har i erinringsskrift (aktsid 1677) begärt åläggande för sökanden att på lämplig plats i närheten av utskovsluckan uppsätta en självregistrerande pegel. Registreringarna bör bevaras och hållas tillgängliga för sakägare, som är berörda av vattenståndsvariationerna.

Advokat Lindgrens huvudmän har begärt att kommunen skall uppsätta en telepegel på lämplig plats för att därigenom förenkla och förbilliga kontrollen för sakägarna. I närheten av telepegeln bör dessutom anbringas en fast vattenståndsskala för kontroll av pegeln. En fixpunkt bör tillika anordnas i närheten.

LRF:s huvudmän har anslutit sig till yrkandet om telepegel.

Kommunen har bestritt skyldighet att anordna telepegel. Regleringen av Törn kommer icke att förändras i sådan omfattning att telepegel är nödvändig. Kostnaden för den av kommunen föreslagna vattenståndsskalan ligger åtskilligt lägre än för en telepegel. - För närvarande avläses Törns vattenstånd en gång i veckan. Vid kritiska vattenstånd torde avläsning komma att ske dagligen. Kommunen har icke slutligt tagit ställning till hur ofta avläsning skall ske framdeles. Avläsning torde böra ske en gång i veckan och i övrigt så ofta kommunen anser detta

nödvändigt för att kunna följa vattenhushållningsbestämmelserna.

Vattendomstolen finner det icke vara nödvändigt att anordna registrerande pegel eller telepegel. Vattendomstolen godtar därför kommunens förslag till vattenståndsskala i närheten av dammbyggnaden. Avläsning bör normalt ske en gång i veckan men vid kritiska vattenstånd bör avläsning föreskrivas dagligen på sätt nedan framgår.

Kommunen skall på lämplig och för sakägarna tillgänglig plats i närheten av den blivande regleringsdammen anbringa och för framtiden underhålla en vattenståndsskala, som är inpassad i det för företaget gällande höjdsystemet och täcker registret + 114,00 m till + 115,30 m. På skalan skall höjderna + 115,27 m, + 115,20 m, + 115,07 m och + 114,80 m vara särskilt utmärkta. Kommunen skall vidare föranstalta om daglig avläsning och journalföring av vattenstånden vid denna skala, när dessa ligger över höjden + 115,05 m. Vid andra vattenstånd än nyss angivits behöver avläsning och journalföring göras endast en gång i veckan.

Kommunen har att under en tid av tio år hålla journalerna tillgängliga för sakägare, som kan ha intresse av förhållandena i Törn eller nedströms denna sjö.

Vattenståndsskalan skall ha uppsatts, innan tillståndet till reglering av Törn får tagas i anspråk.

MÄTANORDNINGAR OCH KONTROLL

Kommunen har föreslagit att det vid Lyckeby bortledda vattnet skall mätas i ett inom vattenverket placerat venturirör, försedd med visare och summerande mätare. Värdena skall journalföras och förvaras i vattenverket, där intresserade kan få ta-

ga del av journalerna. - Frågan om sättet för mätning av de från Törn tappade vattenmängderna bör lösas när det står klart, hur regleringsdammen i detalj skall konstrueras. Kommunen bör få inkomma med förslag till vattenmängdsmätning sedan detta klarlagts.

Vattendomstolen förpliktar kommunen att anbringa och för framtiden underhålla en summerande mätare, som registrerar de från Lyckebyån bortledda vattenmängderna.

Kommunen skall föranstalta om daglig avläsning av mätaren och journalföring av mätresultaten. Journalerna skall under en tid av tio år hållas tillgängliga för berörda intressenter.

Innan regleringen tas i anspråk åligger det kommunen att ha utfört sådana anordningar att dels den föreskrivna minimitappningen dels en tappning av $5 \text{ m}^3/\text{s}$ från Törn kan mätas. För sådant ändamål har kommunen att snarast inkomma med förslag rörande sättet för mätning, vilket förslag skall godkännas av besiktningsman som kommer att förordnas av vattenrättsdomaren.

BESIKTNING

Utöver vad vattendomstolen därom förordnat i deldomen 14.8.1970 rörande besiktning av där tillstadda anläggningar, kommer besiktning av vattenståndsskalan att verkställas på kommunens bekostnad av fastighetsråd vid vattendomstolen eller av annan lämplig person, som därtill av vattenrättsdomaren förordnas. Kommunen har för detta ändamål att till vattenrättsdomaren anmäla, när vattenståndsskalan blivit uppsatt.

Beträffande besiktning av avverkning och röjning samt förordnande av besiktningsman rörande anordningar för mätning av vissa från Törn tappade vattenmängder hänvisas till vad som anförs under rubrikerna "Avverkning och röjning" samt "Mätanordningar och kontroll".

OFÖRUTSEDD SKADA

Anspraak på ersättning enligt 2 kap 24 § vattenlagen för sådan skada eller intrång av företaget, som icke förutsetts av vattendomstolen, må på sätt anges i 11 kap 68 § vattenlagen anmälas inom 12 år räknat från utgången av den för arbetenas fullbordande i deldomen 14.8.1970 bestämda tiden av 10 år från deldomens dag.

VERKSTÄLLIGHET

Kommunen har begärt verkställighetstillstånd under framhållande av följande: Om vattendomstolen meddelar dom i början av år 1974, kan kommunen omedelbart igångsätta projekteringen för att kunna påbörja byggnadsarbetena under år 1975. Ett överklagande av domen skulle omintetgöra denna tidsplan. Med hänsyn därtill och till Karlskronaregionens vattenförsörjning föreligger enligt kommunens mening skäl för verkställighetstillstånd.

Sakägareombuden har icke haft något att erinra mot kommunens begäran i denna del.

Vattendomstolen, som anser skäl för verkställighetstillstånd föreligga, förordnar med stöd av 11 kap 67 § vattenlagen att de i denna deldom lämnade tillstånden må tagas i anspraak utan hinder av att deldomen icke äger laga kraft, dock allenast såframt dessförinnan hos länsstyrelserna i Kronobergs och Kalmar län ställes sådan säkerhet som avses i 11 kap 67 § första stycket vattenlagen.

UPPSKJUTNA FRÅGOR

Såsom framgått ovan i denna deldom har frågorna om slutligt fastställande av minimitappning från Törn samt om företagets inver-

kan på fisket uppskjutits.

Målet kommer i dessa delar att återupptagas utan anmälan av part, när utlåtande rörande fisket inkommit eller anledning därtill eljest föreligger.

RÄTTEGÅNGSKOSTNADER

Kommunen har medgivit samtliga yrkanden om ersättning för rättegångskostnader utom såvitt avser yrkande av Bröderna Pettersson Entreprenadfirma AB om ett arvode med 6.350 kr, vilket belopp kommunen icke ansett stå i rimlig proportion till nedlagt arbete med målet. Kommunen har bestritt yrkandet men medgivit ersättning med 500 kr.

Bröderna Pettersson Entreprenadfirma AB har till stöd för yrkandet åberopat målets omfattning. Under de fem år målet pågått har sålunda bolaget upprättat och ingivit ett flertal inlagor.

Vattendomstolen har vid genomgång av målet funnit att ifrågasvarande bolag ingivit inlagor 3.10.1967 (aktsid 1569-1571) och 17.12.1971 (aktsid 1896-1897) ävensom skrift jämte kostnadsräkning 16.10.1973 (aktsid 2078-2079). Arbetet med genomgång av de delar av målet, som berör den av bolaget ägda, men sedan åtskilliga år nedlagda Strågerys kvarn, samt upprättande av ifrågasvarande inlagor kan icke anses motivera tillnärmelsevis så hög ersättning som begärts. Skälig ersättning för det arbete, som kan anses ha varit nödigt för tillvaratagande av bolagets rätt, uppskattas av vattendomstolen till högst 1.000 kr. Ersättning åt bolaget för kostnader å målet bör förty bestämmas till detta belopp.

Vattendomstolen förpliktar kommunen att utgiva ersättning för kostnader å målet,

till de av LRF företrädde sakägarna med fyrtioniotusenettundra-

nittiotvå (49.192) kr 25 öre, varav 46.200 kr utgör arvode åt agronomen Olof Svängård, skogsteknikern Nils Olof Nilsson och förbundsjuristen Per Borna,

till advokaten Håkan Sjömans huvudmän med tjugotvå tusenfyrahundratjugosju (22.427) kr, varav 8.500 kr utgör arvode åt Sjöman och advokaten Thorwald Fröberg samt 11.800 kr arvode åt den av Sjöman anlidade ingenjören Ingemar Grangård, Stellan Jacobson Ingenjörbyrå AB, Göteborg,

till advokaten Olof Lindgrens huvudmän med tjugofem tusentrehundranittioen (25.391) kr 10 öre, varav 10.500 kr utgör arvode åt Lindgren och 13.000 kr arvode åt den av Lindgren anlidade konsulterande ingenjören Walter F Andreasson, Jönköping,

till framlidne advokaten Gunnar Hellgrens huvudmän med ettusen-tvåhundra sexton (1.216) kr 90 öre, varav 1.200 utgör arvode åt Hellgren,

till Rejlers Ingenjörbyrås huvudmän med ettusentvåhundra sex (1.206) kr, varav 1.080 kr utgör arvode,

till Bröderna Pettersson Entreprenadfirma AB med ettusen (1.000) kr,

till följande enskilda sakägare för tidsspillan i samband med sammanträden, nämligen O Carlström, Kabblanäs 1:1, med femhundra (500) kr, Gunnar Karlsson, Trollamåla 2:2, med femhundra-tjugofem (525) kr, Fredrik Karlsson, Ekeboryd 1:4, med fyrahundra femtio (450) kr, Tage Milesson, Karamåla 1:2 och 1:5, med fyrahundra femtio (450) kr, Bertil Nicklasson, Karamåla 3:5 och 3:6, med etthundra sjuttio (170) kr, samt till var och en av John Petersson, Ekeboryd 1:6, Valfrid Karlsson, Parismåla 1:3, och Ingvar Karlsson, Näset 1:1, med etthundra (100) kr.

På rättegångskostnaderna skall jämlikt 18 kap 8 § tredje stycket rättegångsbalken utgå ränta efter sex procent från dagen för denna deldom till dess betalning sker.

Härutöver tillerkännes envar sakägargrupp ersättning för vad man visar sig ha utgivit för ett inom varje grupp gemensamt exemplar av denna deldom jämte protokoll från huvudförhandlingen.

DOMSTOLSKOSTNAD

Det åligger slutligen kommunen att till vattendomstolens kansli enligt särskild räkning betala sådana kostnader, som avses i 11 kap 97 § vattenlagen.

FULLFÖLJDSHÄNVISNING

VD 950 Vadearmälan senast 26.3.1974

Vadeinlaga senast 9.4.1974

På vattendomstolens vägnar:

/Arne Hennberg/

Ang skiljaktig mening i frågan om uppskov med avgörandet av ersättningar för skada å skogsmark och växande skog; se Prot.-bil. A till protokoll 8.2.1974.

Karlskrona, vatten-
bortledning från
Lyckebyån m m

Innehållsförteckning

	<u>Sid.</u>
ORIENTERING OCH HYDROLOGISKA FÖRHÅLLANDEN	1
HÖJDSYSTEM	2
ANSÖKAN I HUVUDDRAG	2
TIDIGARE PRÖVNING AV MÅLET	2
FÖREMÅL FÖR PRÖVNING I DENNA DELDOM	8
LAGLIGHETSPRÖVNING AV INTAGSANORDNINGARNA	8
TILLSTÅND TILL VATTENBORTLEDNING	9
REGLERING AV TÖRN	10
LINNEFORS (ÖVRE) DAMMBYGGNAD	17
SKADEREGLERING	19
Vattenkraft i Lyckebyån	19
Vattenkraft i Törns huvudtillopp (Törnån)	22
Inägojord	23
Skog och skogsmark	26
Tekniska föremål	31
Fiske	37
Erosion	40
SKADEREGLERING BETRÄFFANDE VISSA ENSKILDA FASTIGHETER	40
SKADEREGLERING BETRÄFFANDE SÄRSKILDA TEKNISKA FÖREMÅL	68
ERSÄTTNINGSLÄNGD	71
AVVERKNING OCH RÖJNING	89
FISKEAVGIFT	91
VATTENTÄKTSFASTIGHET	91

VATTENSTÅNDSSKALA	92
MÄTANORDNINGAR OCH KONTROLL	93
BESIKTNING	94
OFÖRUTSEDD SKADA	95
VERKSTÄLLIGHET	95
UPPSKJUTNA FRÅGOR	95
RÄTTEGÅNGSKOSTNADER	96
DOMSTOLSKOSTNAD	98